

ŠLOVENCIN SLOVENSK

vestnik

Letnik XIII.

Celovec, petek, 1. november 1968

Štev. 43 (1377)

Danes načela Združenih narodov

prav tako veljajo, kot so veljala leta 1945

Prejšnji teden smo po vsem svetu obhajali dan Združenih narodov, ki vsako leto spominja na zgodovinski dan leta 1945, ko je bila po končani drugi svetovni vojni kot sad spoznanj in krvavih izkušenj iz najhujšega spopada v zgodovini človeštva ustanovljena Organizacija Združenih narodov — tista svetovna organizacija, ki naj bi v smislu svoje ustanovne listine zagotovila mir, pravičnost in svobodo na svetu. Ob dnevu Združenih narodov so tudi letos mnogi vodilni državniki naslovili na svoje narode posebne poslanice ter jih pozvali, naj se odločno in dosledno zavzemajo za uresničitev načel Združenih narodov.

Tradicionalno poslanico ob dnevu Združenih narodov je izdal tudi generalni tajnik OZN U Tant, ki je ob tej priložnosti naglasil:

Proslavljamo dan OZN — 23. obletnico ustanovitve svetovne organizacije — z mračnim spoznanjem, da se ideali in cilji, postavljeni v ustanovni listini OZN, niso uresničili tako, kakor smo pričakovali in da tudi niso rodila sadu nekatera naša najbolj iskrena upanja in

stremjenja. Kljub našemu prizadevanju, da bi rešili bodoče generacije pred vojnimi strahotami, še naprej živimo pod grožnjo jedrskega uničenja.

V Aziji, Afriki, na Srednjem vzhodu, v Evropi in drugod politika in akcije, ki jih tam izvajajo, popolnoma nasprotujejo načelom ustanovne listine o tem, da moramo pokazati strpnost in živeti skupno drug ob drugem kakor dobri sosedi. V

tem mednarodnem letu človekovih pravic, v katerem proslavljamo 20. obletnico sprejema splošne deklaracije, so milijoni ljudi izpostavljeni pomanjkanju in zatiranju ter so prikrajšani za možnosti, da bi sami kovali svojo usodo. Kljub dvema desetletjema tehnološkega napredka — letom, ki jih ocenjujejo kot začetek osvajanja vesolja — so na našem planetu obsežna področja, na katerih je še dolga pot do zmage v boju proti pomanjkanju, lakoti, zaostalosti in boleznim.

Zato ni čudno, da včasih narodi vprašujejo, ali se bodo cilji in stremjenja OZN sploh kdaj uresničili, ali je lahko mehanizem mednarodnega sodelovanja sploh kdaj v celoti učinkovit. Moja poslanica na dan OZN je preprosta taka: Cilji, ki so jih postavili ustanovitelji svetovne organizacije, veljajo danes, kakor so veljali leta 1945. Še vnaprej si moramo prizadevati da bi združili naše sile in da bi obvarovali mednarodni mir in varnost. Še naprej moramo krepiti našo vero v osnovne človekove pravice in si prizadevati za gospodarski in socialni napredek vseh narodov. Alternativ ob teh ciljih ni, kajti to so krivica, trpljenje in množično uničenje.

Naša svetovna organizacija, četrta je njena struktura nepopolna, je sposobna izpolnjevati naloge, ki stoji pred njo. Samo s ponovnim prizadevanjem narodov in vlad po miru, s ponovno predanostjo idealom ustanovne listine OZN bomo lahko pričakovali prihodnje mesece in leta z upanjem in zaupanjem.

Slovenska vladna delegacija je bila na obisku na Gradiščanskem

Na povabilo gradiščanskega deželnega glavarja Theodorja Keryja, ki je lani uradno obiskal SR Slovenijo, je bila prejšnji teden na uradnem obisku na Gradiščanskem delegacija slovenske vlade, ki jo je vodil predsednik izvršnega sveta SR Slovenije Stane Kavčič.

Obisk predstavnikov Slovenije na Gradiščanskem je potoval v znamenju prijateljskih odnosov in čedalje tesnejšega sodelovanja med obema sosednjima deželama. Ob raznih priložnostih, v pozdravnih nagovorih in v uradnih razgovorih je bila z obeh strani izražena želja po nadaljnjem utrjevanju in razširjanju teh stikov. Govorili so tudi o konkretnih možnostih sodelovanja med Slovenijo in Gradiščansko, kar velja tako za gospodarske odnose kakor tudi za kulturno izmenjavo. Predvsem pa je bil naglašen pomen neposrednih stikov med prebivalstvom na meji, saj so prav topli človeški odnosi najbolj uspešna pot k iskrenemu prijateljstvu in dobremu sosedstvu.

To je bilo morda najbolj prepričljivo manifestirano ob zaključku obiska, ki je dosegel svoj višek nedvomno na novem mejnem prehodu Minihof-Kuzma. Pri otvoritveni slavnosti tega prehoda je deželni glavar Kery dejal, da imamo na svetu veliko meja, žal pa še vedno premalo mejnih prehodov. Novi prehod v Kuzmi je označil za mejno točko, ki zblizu ljudstvo obeh dežel na podlagi iskrenega prijateljstva in medsebojnega zaupanja. Prav tako je tudi predsednik Kavčič naglasil, da meja tu ni ločilnica med dvema narodoma, ki sta se odločila za pot sporazumevanja, prijateljstva in vsestranskega sodelovanja. Pozval je domačine, naj vsem, ki bodo potovali čez ta prehod, povedo, da tukaj žive prebivalci dveh narodov, ki ju družijo skupna želja po miru in medsebojnem prijateljstvu.

NA ČEŠKOSLOVAŠKEM:

Petdesetletnica republike

V začetku tega tedna so na Češkoslovaškem proslavljali 50-letnico ustanovitve republike. Pri tem je značilno, da so 28. oktober obhajali tako slovesno pravzaprav prvič po drugi svetovni vojni. Morda je v tem treba videti dva razloga: po eni strani dosedanje obletnice niso proslavljali tako slovesno, ker je pred petdesetimi leti ustanovljena republika veljala le za buržoazno tvorbo; po drugi strani pa so bile letošnje proslave republiškega jubileja najlepša priložnost, da kljub navzočnosti tujih zasedbenih sil manifestirajo neomajno zvestobo češkoslovaški domovini.

Vsekakor so letos dostojno proslavili 28. oktober kot dan, ko je ljudstvo Češkoslovaške pred pol stoletjem dobilo svobodo, samostojnost in neodvisnost. Na tem tudi dejstvo, da so v državi še vedno tuje vojaške sile, ni moglo dosti spremeniti. Nasprotno, v slavnostnih govorih je bila brez izjeme poudarjena odločnost češkoslovaškega ljudstva in njegovega državnega ter partijskega vodstva, da dosledno nadaljuje politiko, ki jo je začelo uresničevati v začetku tega leta.

Predsednik republike Ludvik Svoboda je na osrednji proslavi v Pragi o tej politiki dejal, da je Češkoslovaška letos januarja začela novo etapo razvoja in da je najbolj značilna vsebina tega razvoja prizadevanje za nov družbeni položaj v Evropi ter svetu v skladu s pozitivnimi nacionalnimi in gospodarskimi rešitvami. „Ta zdravi, resnično socialistični tok bo ostal tudi nadalje gibalna sila našega življenja, kajti komaj je verjetno, da obstaja še druga pot, ki bi imela tako velikansko oporo in podporo v našem ljudstvu.“

Ob petdesetletnem jubileju republike so na Češkoslovaškem izglasovali tudi važne spremembe v državnem ustroju. Tako je bil sprejet ustavni zakon, ki določa v bodoče federativno ureditev Češkoslovaške, namreč ustanovitev posebne Češke socialistične republike in posebne Slovaške socialistične republike, ki pa ostaneta tudi v naprej povezani v Češkoslovaški socialistični republiki. Hkrati so sklenili poseben zakon o narodnem položaju in v tej zvezi podrobno določili tudi položaj vseh narodnih manjšin ter jim z ustavnim zakonom zagotovili vse pravice vključno jamstva za aktivno udeležbo pri oblikovanju političnega življenja.

S strani sovjetskih zasedbenih sil je bilo izrečeno resno svarilo, če bi ob 50-letnici ustanovitve češkoslovaške republike prišlo do kakšnih izgradov proti tujim četam v državi. Kljub tej grožnji pa so se v zadnjih dneh tako v Pragi kakor tudi v Bratislavi odvijale množične demonstracije.

„V miru je vse mogoče!“

S tem geslom so se zadnje nedelje zaključile letošnje XIX. olimpijske igre v Mehiki, ki so skozi dva tedna združevale kakih 10.000 športnikov iz več kot sto držav sveta v tekmovalstvu za nove rekorde in olimpijske medalje. Čeprav začetek letošnje olimpijade ni bil ravno spodbuden — le nekaj dni pred slavnostno otvoritvijo je deželo pretresel val notranjih nemirov in demonstracij — so tekmovalja sama potekala v pravem olimpijskem duhu, ki je morda poleg vseh drugih činiteljev tudi prispeval nekaj h temu, da bodo letošnje olimpijske igre vsekakor šle v zgodovino kot rekordne. Toliko novih in v mnogih primerih naravnost fantastičnih rekordov v najrazličnejših panogah namreč še na nobeni taki prireditvi niso dosegli.

Rekordna pa je bila olimpiada v Mehiki tudi po udeležbi kar velja tako za število sodelujočih športnikov, kakor še posebno za število udeležencev držav. Ravno v tem oziru je pomenila Mehika za mnoge mlade dežele prvo afirmacijo tudi v svetovnem športu; in ta uveljavitev je nedvomno izpadla zelo uspešno, saj so marsikateri novi rekord dosegli prav športniki iz teh dežel, kakor je v te dežele šla tudi marsikatera olimpijska kolajna, ki jo je po dosedanjih izkušnjah vsakokrat osvojila ena izmed »starih« veselih športa.

„Mexico 68“ je torej že zgodovina. Že zdaj pa so oči športnega sveta uprte v München, kjer se bodo leta 1972 odvijale prihodnje olimpijske igre.

V našem listu podrobnih poročil o poteku olimpijskih iger v Mehiki seveda ne moremo objavljati, zato navajamo samo podatke o olimpijskih kolajnah, kolikor so jih osvojili športniki posameznih držav (Z pomeni zlato, S srebrno in B bronasto kolajno):

	Z	S	B
Amerika	46	27	34
Sovjetska zveza	30	31	31
Japonska	11	7	7
Madžarska	10	10	12
Vzhodna Nemčija	9	9	7
Francija	7	2	5
Češkoslovaška	7	2	4
Zahodna Nemčija	5	10	9
Avstralija	5	7	5
Velika Britanija	5	5	3
Poljska	5	2	11
Romunija	4	6	5
Italija	3	4	9
Kenija	3	4	2
Mehika	3	3	2
Jugoslavija	3	3	1
Nizozemska	3	3	1
Belgarija	2	4	3

	Z	S	B
Iran	2	1	2
Švedska	2	1	1
Turčija	2	—	—
Danska	1	4	3
Finska	1	2	1
Etiopija	1	1	—
Norveška	1	1	—
Nova Zelandija	1	—	2
Tunis	1	—	1
Pakistan	1	—	—
Venezuela	1	—	—
Kuba	—	4	—
Kanada	—	3	1
Avstrija	—	2	2
Švica	—	1	4
Mongolija	—	1	3
Brazilijska	—	1	2
Belgija	—	1	1
Uganda	—	1	1
Južna Koreja	—	1	1
Kamerun	—	1	—
Jamajka	—	1	—
Argentina	—	—	2
Grčija	—	—	1
Indija	—	—	1
Formoza	—	—	1

Novi uspehi Slovencev v Italiji

v boju za narodne pravice in enakopravnost

Italijansko ministrstvo za šolstvo je pred kratkim odobrilo delovanje trgovske strokovne šole s slovenskim učnim jezikom v Gorici. S tem dovoljenjem za otvoritev slovenske trgovske šole je bila končno upoštevana zahteva goriških Slovencev po takem strokovnem zavodu.

Potreba po tej šoli je postala pereča zlasti po uvedbi enotne nižje srednje šole v Italiji, ko je bila v izvajanju te šolske reforme ukinjena tudi prej obstoječa slovenska dveletna trgovska šola v Gorici. Goriški Slovenci so — zavedajoč se velike škode, ki je bila prizadejana njihovemu šolstvu — tedaj zahtevali ustanovitev take šole, ki naj bi v skladu s posebnimi potrebami slovenske narodne skupnosti omogočila srednješolski strokovni pouk za liste absolvente enotne srednje šole, ki ne nameravajo nadaljevati klasičnega študija na gimnaziji, na liceju ali na učiteljskišči.

Sedaj je bil njihovi zahtevi ugodeno, pač pa bodo morali na pristojnem mestu še poskrbeti, da bo nova slovenska šola lahko tudi v redu zaživela. Začasno bo novi učni zavod našel prostor v neki podobni italijanski šoli. Letos bodo odprli prvi razred, v naslednjih letih pa bosta postopoma sledila še drugi in tretji razred. Gojenci te šole bodo imeli v slovenskem jeziku enak učni program, kot ga imajo na istovrstni italijanski šoli.

Na seji tržaškega pokrajinskega sveta so prejšnji teden razpravljali in glasovali med drugim tudi o zaposlitvi uradnikov, ki obvladajo slovenski jezik. Ustanovljeni so bili namreč posebni uradi za tisk, za slike in javnostjo ter za storitve glavnega tajništva,

pokrajinskega sveta, odbora in predsedstva. V tej zvezi je predsednik pokrajinskega sveta predložil v razpravo sklep, ki predvideva sprejem v službo tudi enega funkcionarja in enega uradnika z znanjem slovenščine kar je po izjavi predsednika potrebno zaradi stikov s slovensko javnostjo, s slovenskimi občinami in drugimi slovenskimi ustanovami.

Med razpravo so k vprašanju slovenskih uradnikov zavzeli stališče predstavniki različnih političnih struj. Tako je komunistični zastopnik dejal, da s tem še niso rešena vsa ostala vprašanja Slovencev, ki imajo pravico, da uporabljajo svoj materni jezik v vseh javnih uradih. Prav tako se je z namestitvijo slovenskih uradnikov povsem strinjal socialistični zastopnik, ki je dejal, da je ustrezen sklep v skladu s stališčem socialistov, da je Slovincem treba priznati vse pravice. Pa tudi zastopnik krščanskih demokratov se je izrekel za sklep. Samo neofašistični predstavnik je bil proti slovenskim uradnikom ter je izjavil, da „ni treba zaposliti Slovencev, ker itak vsi znajo italijansko“ (mar nismo podobne „argumente“ že večkrat slišali tudi pri nas?). Zastopniki demokratičnih strank so izvajanja neofašističnega predstavnika odločno zavrnil in mu očitali, da noče razumeti časov, kajti še vedno se drži gesla „tukaj se govori samo italijansko“, čeprav je fašizem dejansko že poginil.

Tako v italijanskem parlamentu kakor tudi v senatu so komunistični poslanci predložili izpopolnitev kazenskega zakona z določili, ki predvidevajo kaznovanje vsakogar, ki javno žali izročila, jezik in kulturo narodnih manjšin, oziroma ki javno ščuva k nestrpnosti in sovraštvu med različnimi narodnostmi.

NOVI RAVNATELJI FAO UGOTAVLJA:

Svetovni položaj v prehrani

je danes na stopnji „prehoda in upanja“

Na letošnjem zasedanju organizacije Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo FAO je bil za novega generalnega ravnatelja te mednarodne organizacije izvoljen nizozemski predstavnik dr. Boerma, ki je zamenjal dolgoletnega ravnatelja dr. Sena iz Japonske. Novi ravnatelj FAO je zavzel stališče k vprašanju današnjega prehrabene-ega položaja kmetijstva v svetu in dejal, da „je danes svetovni položaj v prehrani in kmetijstvu na stopnji prehoda in upanja“. To je po dolgih letih prva optimistična ocena vodilnega predstavnika FAO, torej tiste organizacije, ki se že leta nenehno prizadeva za izboljšanje kmetijstva zlasti v deželah v razvoju ter za pridobivanje živil na splošno.

Ugotovitev ravnatelja FAO v drugih besedah pomeni, da so danes v svetu že pogosti, da pridelamo dovolj hrane; problem je torej le v pravilnem izkoriščanju danih možnosti. Tukaj pa so strokovnjaki mnenja, da lakote v svetu ne bo mogoče odpraviti s pošiljanjem pšenice iz „bogatih“ držav v revnejše predele sveta, marveč se bodo morale vse države potruditi, da v čim večji meri same zagotovijo potrebne količine živil za svoje prebivalstvo.

Eden izmed vzrokov, da so dežele v razvoju iz nekdanjih izvoznikov živil postale največji uvozniki le-teh, je nedvomno v tem, da so razvite države po drugi svetovni vojni prevzele misijo pošiljanja pšenice, olja, masti in mleka v prahu v večino dežel, ki so se po vojni znašle v težavnem položaju. To pošiljanje hrane pa se tudi pozneje ni ustavilo, marveč se je nadaljevalo, medtem ko se je proizvodnja živil v deželah v razvoju začela zmanjševati — prav gotovo tudi na račun te „garantirane preskrbe“, ki je bila doslikrat povezana tudi s političnim pritiskom na posamezne dežele. (Najboljši primer je Amerika, ki si je s svojimi pošiljkami živil širom po svetu „pridobila“ podporo za svojo politiko.)

Drugi vzrok za današnji položaj pa je treba videti v dejstvu, da po odhodu nekdanjih kolonialnih gospodarjev v mnogih deželah niso znali uskladiti pridelka hrane z naglim naraščanjem prebivalstva.

Zdaj pa so po omenjeni oceni ravnatelja FAO že ustvarjeni pogoji za potrebno proizvodnjo živil, ne nazadnje prav po zaslugi dolgoletnih prizadevanj FAO, ki so se zdaj končno le začela obrestovati. V mnogih državah so v kmetijstvu stopili po novi, sodobni poti; uspeh so rekordni pridelki. Vlade teh dežel so v razvojnih načrtih postavile kmetijstvo na pravo mesto. Uvidele so, da zgolj od težke industrije ne morejo živeti, marveč morajo najprej zagotoviti kruh in šele potem misliti na jeklo. Zato so ustrezno spremenile svoje dolgoročne razvojne načrte.

Ce se bo to začelo leto tudi v prihodnje nadaljevalo, potem človeštvo lahko nekoliko brezskrbneje zre v bodočnost, ker bo pridelek hrane v svetu lahko sledil, če že ne šel vnaprej pred (seveda načrtnim) naraščanjem prebivalstva. Tako je FAO izračunala, da bo pridelek hrane, upoštevajoč današnji razvoj, naraščal za 3,6 odstotka na leto, medtem ko znaša danes naravni prirastek prebivalstva na svetu 2,8 odstotka. Pač pa take optimistične napovedi ne smejo uspraviti, kajti proizvodnja hrane na prebivalca v deželah v razvoju je zaradi dosedanjega eksplozivnega naraščanja števila rojstev še vedno manjša v povprečju od leta 1960.

Vsekakor je za dežele v razvoju še vedno prva zapoved, da čim bolj razvijajo svojo proizvodnjo živil, da namesto jeklarn raje gradijo tovarne umetnih gnojil in podobno, vsaj tako dolgo, dokler ni zadosti hrane. Na

splošno seveda tudi tem deželah ne gre odrekati vso pravico do industrijskega razvoja, ki jim je prav tako potreben. Toda lačen delavec ne bo zgradil jeklarne, zato je treba razvojne načrte kar najbolj ustrezno pripraviti in uskladiti s pospeševanjem kmetijske proizvodnje.

Pri tem je treba misliti tudi na to, da dežele, ki razpolagajo danes že z velikimi presežki žita, čez deset let le-teh ne bodo več imele. Tako računa ameriški minister za kme-

Prizadevanja za okrepitev Arabskega skupnega trga

Arabske države si že od leta 1953 dalje, ko je bila podpisana arabska carinska unija, prizadevajo za poglobitev medsebojnega gospodarskega sodelovanja. Vendar pa je ostala trgovinska menjava med arabskimi državami s komaj 4 odstotki od celotnega obsega menjave ves čas na isti ravni. To mrtvilo v medsebojnem trgovinskem prometu so arabski gospodarstveniki pripisovali pomanjkanju medsebojne gospodarske vzkladitve. Da bi se povečala medsebojna blagovna menjava, je bil leta 1962 izdelan medarabski sporazum o gospodarski skupnosti, ki je začel veljati leta 1964, dejansko pa je začel poslovati šele konec leta 1965. Po besedah generalnega sekretarja te organizacije dr. Abdel Banne je poglobitveni namen Arabskega skupnega trga, da se doseže razvojna gospodarska zveza, ki naj bi na podlagi industrijskega in kmetijskega regionalnega načrtovanja privedla do polnovredne arabske gospodarske skupnosti.

Današnje stanje carinskih olajšav v okviru arabskega skupnega trga dosega pri kmetijskih proizvodih 60 do 70 odstotkov, pri industrijskih izdelkih pa le 30 do 40 odstotkov. Vendar so dopuščeni dvostranski in tudi večstranski sporazumi, ki lahko predvidevajo še večje carinske olajšave. Tako sta n. pr. Združena arabska republika in Irak odpravila vrsto carin za obe navedeni kategoriji.

Promet na mejnih prehodih

Zavod SR Slovenije za statistiko je objavil podatke o razvoju prometa na mejnih prehodih tekom letošnjega septembra. Iz teh podatkov je razvidno, da je letos septembra prestopilo mejne prehode v Slovenijo skupno 3.239.470 potnikov, med njimi 669.968 domačin.

Večina potnikov — 2.019.715 — je potovala v Slovenijo z vozili cestnega prometa, pač pa je število teh potnikov bilo letos za 7 odstotkov manjše v primerjavi z istim mesecem lanskega leta. V rednem prometu je šlo letos čez mejne prehode približno 10 odstotkov manj vozil. Zato pa je bilo v obmejnem prometu letos za 11 odstotkov več vozil in število potnikov se je v primerjavi z

ljudstvo Freeman, da leta 1980 ZDA z obzirom na sedanje naraščanje domačega prebivalstva ne bodo imele nikakršnih presežkov za izvoz, ker bodo vse porabili doma. Isto velja verjetno tudi za Argentino, ki se bo v okviru skupnega latinsko-ameriškega tržišča morala pri svojem izvozu, v kolikor bo imela presežke, v prvi vrsti ozirati na domači kontinent. Tako ostane le še Avstralija, ki pa ima tudi vsak dan več prebivalcev.

Strokovnjaki na podlagi teh ugotovitev naglašajo, da bi morala vsaka dežela, ki ima za to možnosti, poskrbeti, da bi doma pridelala dovolj žita in drugih živil, kajti le tako bo v svetu mogoče rešiti sedanje težave pri pomanjkanju hrane. Res, v prvih letih po vojni je bila pomoč v hrani brez dvoma potrebna, toda zdaj taka pomoč v resnici povzroča premajhno intenzivnost v razvoju kmetijstva v tistih deželah, ki tako pomoč prejema kljub temu, da imajo vse pogoje pridelati dovolj živil doma. V veliki meri je današnje pomanjkanje hrane namreč posledica slabe kmetijske proizvodnje oziroma slabe organizacije v posameznih deželah. Teh slabosti pa ni možno reševati z različnimi pošiljkami in „darili“, ki so poleg tega navadno povezana še z določenimi političnimi pogoji.

Tudi koordinacija na področju industrije si na podlagi posebnih sporazumov v okviru Arabske gospodarske skupnosti čedalje bolj utira pot. Tako je v zadnjem času tudi Sirija pristopila k že pred leti sklenjenemu gospodarskemu sporazumu med Združeno arabsko republiko in Irakom. Prav tako je Kuwait sklenil dvostranski sporazum z Združeno arabsko republiko in Irakom o petrokemičnih projektih in posebej še Egipt za graditev skupnih tovarn umetnih gnojil in cementa. Na splošno pa si prizadevajo uresničiti skupno proizvodnjo tekstilij, cementa, sladkorja in papirja. Po mnenju generalnega sekretarja organizacije imajo države članice Arabskega skupnega trga dovolj lastnih surovin, da pa kljub temu krijejo 50 odstotkov potreb po sladkorju in 60 odstotkov po papirju z uvozom iz nearabskih držav. Zlasti pa lahko Združena arabska republika veliko prispeva k izboljšanju splošnega gospodarskega položaja Arabskega skupnega trga, ker razpolaga z velikimi količinami surovin in zlasti tudi s strokovnim kadrom.

V zadnjem času se arabske države čedalje bolj ogrevajo tudi za plačilno zvezo. Glede na ogromno bogastvo arabskega sveta predvsem v mineralnem olju in raznih rudah, kakor tudi v drugih surovinah, bo ob smotrnem vodstvu Arabski skupni trg lahko že v dohodnem času postal izredno pomemben činitelj v svetovnem gospodarstvu.

istim mesecem lanskega leta povečalo za 17 odstotkov na 1.096.661 oseb.

Med 1.646.042 potniki v rednem prometu je bilo največ Italijanov, namreč 964.871 (lani istega meseca 892.539), na drugem mestu so bili Avstrijci, ki so jih našli 325.659 v primerjavi s 452.271 potniki v lanskem septembru. Na tretjem mestu so bili potniki iz Zahodne Nemčije (35.275), nato so sledili Francozi (27.473), potem Švicarji (16.236), Nizozemci (15.787), Angleži (11.204) in Belgijci (11.479). Skoraj pri vseh teh skupinah so letos zabeležili znaten padec števila v primerjavi z istim mesecem lanskega leta, tako da se je število inozemskih potnikov letos septembra povečalo skoraj izključno le na račun Italijanov.

V malem obmejnem prometu je prešlo slovenske mejne prehode septembra 219.498 jugoslovanskih državljanov (približno za 5 tisoč več kot lani septembra), 22.708 avstrijskih državljanov (za 3000 več kot v istem mesecu lani) ter 854.335 italijanskih državljanov, katerih število se je v primerjavi z lanskim septembrom povečalo kar za 150 tisoč.

V prvih devetih mesecih tega leta je prestopilo slovenske mejne prehode v cestnem prometu skupno 19.223.428 potnikov, to je za 6 odstotkov več kot v istem obdobju lanskega leta; potnikov v malem obmejnem prometu so zabeležili 9.497.367, kar prav tako pomeni porast za 6 odstotkov.

Pri tovarnem prometu se je letos septembra uvoz blaga povečal za 13 % in izvoz blaga za 23 %, medtem ko je v malem obmejnem prometu narasel uvoz blaga za 166 odstotkov, izvoz blaga pa za 24 odstotkov v primerjavi z istim mesecem lanskega leta.

POŠIROKEM SVETU

WASHINGTON. — Po zadnjih ugotovitvah poročajo iz Amerike, da kandidat republikanske stranke za bližnje predsedniške volitve Richard Nixon precej zgublja svojo prednost, ki jo je doslej imel pred svojim demokratskim nasprotnikom Hubertom Humphreyem. Za oba glavna kandidata pa postaja čedalje trši „oreh“ baje tretji kandidat in predstavnik rasistične politike George Wallace, ki je — iz razumljivih vzrokov — deležen podpore v južnih deželah, kjer še vedno prevladujejo odkriti rasisti. Politični opazovalci spričijo trenutnega političnega vzdušja v Ameriki pripisujejo Humphreyu le malo izgledov, da bi pri volitvah res premagal svojega nasprotnika Nixona. Pri tem poleg drugih vzrokov navajajo tudi tega, da so mnogi ameriški volivci menda željni političnih sprememb in zato ni pričakovati, da bi se še za eno dobo odločili za predstavnika demokratske stranke.

MOSKVA. — Po nedavnem uspehu, ki ga je pri raziskovanju vesolja zabeležila Amerika z večednevnim poletom treh astronautov v vesoljski ladji „Apollo 7“, se je ob koncu zadnjega tedna začel tudi nov vesoljski poskus Sovjetske zveze. Na krožno pot okoli Zemlje so najprej izstrelili vesoljsko ladjo „Sojuz 2“, kateri je naslednjega dne sledil sovjetski astronaut Georgij Beregov v vesoljski ladji „Sojuz 3“. Med prve naloge, ki jih je imel izvesti polkovnik Beregov v vesolju, je spadalo večkratno približanje svoje ladje drugi ladji, katera je potem spet pristala na določenem kraju v Sovjetski zvezi, medtem ko „Sojuz 3“ nadaljuje svojo krožno pot okoli Zemlje. Ob zaključku današnje številke še ni znano, kako se bo ta poskus nadaljeval oziroma kdaj in kako se bo zaključil.

PRAGA. — Na Češkoslovaškem so te dni obhajali 50-letnico ustanovitve češkoslovaške republike. Zaradi nedavnih dogodkov in zlasti ob navzočnosti tujih zasedbenih sil so jubilej obhajali zelo zadržano. Češkoslovaška ljudska skupščina je ob tej priložnosti soglasno sprejela dva ustavna zakona, s katerima so položeni temelji dveh enakopravnih političnih in nacionalnih skupnosti — Češke socialistične republike in Slovaške socialistične republike v okviru ČSSR. Izglasovana zakona bosta začela veljati 1. januarja 1969.

NEW YORK. — Generalni tajnik OZN U Tant je izjavil, da mora čimprej začeti veljati sporazum o prepovedi širjenja jedrskega orožja. Poudaril je, da je nevarnost širjenja jedrskega orožja tako velika, da ne bi smeli dopustiti ničesar, kar bi zavlačevalo sklenitev ustreznega sporazuma.

DUNAJ. — Ob nedavnem državnem prazniku je zvezni prezident Jonas prejel številne čestitke tujih državnikov. Med drugimi mu je tudi predsednik SFR Jugoslavije Josip Broz Tito poslal brzojavko naslednje vsebine: „Narodni praznik republike Avstrije mi nudi zelo ugodno priložnost, da vam in avstrijskemu ljudstvu v imenu jugoslovanskih narodov in v svojem imenu izrečem najpriskrnejše čestitke in najboljše želje za nadaljnji razcvit republike Avstrije in za osebno srečo vaše ekselence. Prepričan sem, da ste tudi vi mnenja, da pomeni obisk vaše ekselence velik prispevek k razvoju vsestranskega sodelovanja med našima dvema sosednjima deželama.“ Za državni praznik sta priredila avstrijski veleposlanik v Beogradu dr. Walter Peinssip in generalni konzul v Ljubljani dr. Heinrich Riesenfeld posebna sprejema, katerih so se udeležili mnogi vodilni predstavniki Jugoslavije oziroma Slovenije.

BUKAREŠTA. — Na plenumu CK KP Romunije so sprejeli predlog o ustanovitvi Fronte socialistične enotnosti kot stalne splošne politične organizacije pod vodstvom partije. Ta politična organizacija naj bi združila vse delovne ljudi in njihove množične, družbene in strokovne organizacije.

NEW YORK. — V gospodarskem obdobju glavne skupščine OZN so med razpravo o financiranju razvoja zaostalih predelov sveta med drugim navedli tudi podatke, da bodo celotni vojaški izdatki na svetu letos dosegli fantastično številko 170 milijard dolarjev (v našem denarju okroglo 4.400.000.000.000 šilingov!). To so navedli kot dokaz, da bi se odprle velikanske možnosti, če bi tudi le najmanjši del teh sredstev uporabili za gospodarski napredek in razvoj zaostalih delov sveta.

BEOGRAD. — Jugoslavija in Zahodna Nemčija sklenili sporazum o medsebojni ukinitvi vizumov. Ugodnosti tega sporazuma bodo lahko deležni državljani, ki potujejo v drugo državo, kjer lahko ostanejo do tri mesece; med tem časom pa se tam ne smejo zaposliti ali se baviti s kakšno poslovnostjo.

GOSPODARSKI DROBIŽ

● Italijanske valutne rezerve so se letos avgusta zvišale za 80 milijard lir na skupno 3.293,4 milijarde lir. Povečanje je treba pripisati predvsem porastu zneska konvertibilnih deviz ter zlatih rezerv. Rezerve zlata v palicah so se v primerjavi s stanjem pred letom dni povečale za 14 % na skupno 1.705,9 milijarde lir, kar je hkrati tudi najvišje doslej doseženo stanje rezerv zlata v zgodovini italijanske emisijske banke. Italijansko gospodarstvo razpolaga danes z monetarnimi viri, ki presegajo skupaj 4000 milijard lir.

● V Bruslju bo od 28. novembra do 2. decembra velika mednarodna razstava pohištva,

že enaintrideseta po vrsti, ki bo prirejena na razstavnem prostoru 52.000 m². Razstava bo dostopna le za poklicne nakupovalce pohištva ter bo nudila v mednarodnem merilu celoten pregled raznih panog pohištvene industrije.

● Po vestih iz Londona je neka petrolejska družba naletela v Severnem morju približno 240 km od norveške obale pri dveh vrtanjih na novo nahajališče zemeljskega plina in nafte. Iz tega ležišča pridobivajo dnevno 1,13 milijona m³ zemeljskega plina in 320.000 litrov surove nafte.

● Stroški za obnovo cest, železnic in prometnih sredstev

ter celotnega preskrbovalnega omrežja v Nigeriji bodo po končani državljanski vojni predvidoma znašali okoli 280 milijonov dolarjev. Zaradi državljanske vojne je naglo navedla tudi proizvodnja rud in zlasti nafte.

● Po podatkih o svetovni avtomobilski proizvodnji je Japonska lani prehitela Zahodno Nemčijo ter se povzpela na drugo mesto v svetu. Lani je ameriška avtomobilska industrija izdelala skupaj 9 milijonov avtomobilov (od tega 7,4 milijona osebnih), Japonska 3,1 milijona (1,4 mil.) in Zahodna Nemčija 2,5 milijona (od tega 2,3 milijona osebnih) avtomobilov.

PRESEDNIK SLOVENSKE VLADE ZAGOTAVLJA

Vso možno podporo manjšinam

Prejšnji teden je bila na uradnem obisku v Sloveniji delegacija slovenske narodne manjšine iz Italije. Dvaindvajsetčlanska delegacija, ki so jo sestavljali zastopniki različnih političnih struj ter raznih slovenskih organizacij in ustanov na Tržaškem, Goriškem in v Benečiji, je sprejel tudi predsednik izvršnega sveta SR Slovenije Stane Kavčič. Poleg razgovorov na izvršnem svetu je delegacija obiskala Slovensko akademijo znanosti in umetnosti v Ljubljani, neko tovarno v Kranju, nekdanje zapore v Begunjah in spomenik talcem v Dragi, na Prešernovem grobu pa so se Slovenci iz Italije poklonili največjemu slovenskemu pesniku.

Namen tega obiska je bil predvsem, seznaniti slovensko vlado s položajem slovenske manjšine v Italiji. Posebno obširno poročilo je podal med razgovori na izvršnem svetu SRS predsednik Slovenske kulture-gospodarske zveze iz Trsta Boris Race, ki je orisal tragično zgodovino slovenskega življa v Italiji v različnih zgodovinskih obdobjih do zadnjih časov, ko je večja uveljavitev demokratičnih sil v Italiji odprla tudi boljše perspektive za tamkajšnje Slovence. Med najbolj perečimi nerešenimi vprašanji je omenil neenakopraven položaj slovenskega jezika, zapostavljanje Slovencev v javnih ustanovah, nezadostne podpore slovenskim organizacijam, spreminjanje etničnega značaja nekdanj povsem slovenskih naselij ter predvsem razlike v obravnavanju Slovencev v treh pokrajinah. Ko je govoril o današnjih boljših razmerah, je predsednik Race poudaril, da so na te razmere odločilno vplivali novi notranji odnosi v Italiji ter predvsem stalno izboljševanje odnosov in tesnejše sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo.

O razmerah, v katerih živi slovenska manjšina v Italiji, je izčrpno govoril tudi tajnik Slovenske skupnosti Dušan Černe, ki je za sedanjí položaj Slovencev navedel naslednje tri značilnosti: nevarnost novih oblik potujčevanja, razlašanje zemlje Slovencev ter z izjemo šolskega zakona pomanjkanje sleherne pravne ureditve pravic slovenske manjšine. Izvajanja obeh predstavnikov so izpopolnili še drugi člani delegacije ter iznesli vrsto konkretnih predlogov, kako naj bi matični narod z večjim in stalnim posluhom za življenje Slovencev onkraj meja in z dejanskim upoštevanjem enotnega slovenskega kulturnega prostora pomagal zmanjševati moč potujčevalnega procesa.

Predsednik izvršnega sveta SR Slovenije Stane Kavčič je v svojem govoru naglasil, da temelji interes za usodo vsega slovenskega naroda, znotraj in zunaj meja, na dveh temeljnih izhodiščih: zavzetost za čim močnejšo nacionalno uveljavitev ter zavestna ali pa tudi podzavestna težnja k neprestani socializaciji slovenskega naroda. Na vprašanje, kako realizirati ta interes

pri delu naroda zunaj meja, pa sta lahko dva odgovora: ali z imperativno, diplomatsko proklamativno dejavnostjo, ali pa po poti koeksistence, razvijanja dobrososedskih odnosov, politike odprtih meja, ki omogoča vsakodnevno gospodarske, kulturne in politične stike prebivalstva na mejnih področjih, z

Državna nagrada za Ingeborg Bachmann

Tudi letos so bila ob državnem prazniku razglašena imena umetnikov, katerim je bila priznana državna nagrada.

Letošnjo državno nagrado za književnost prejme koroška pesnica in pisateljica Ingeborg Bachmann, rojena leta 1926 v Celovcu. Čeprav se je najprej hotela posvetiti glasbi, je Ingeborg Bachmann že s svojo prvo pesniško zbirko vzbudila pozornost ter je leta 1953 prejela literarno nagrado tako imenovane „Skupine 47“, medtem ko ji je bila leta 1954 podeljena Büchnerjeva nagrada. Na literarni razvoj letošnje nagrajenke je imel vpliv s svojim delom prav tako v Celovcu rojeni Robert Musil.

Državno nagrado za glasbo bo dobil prof. dr. Erick Marckhl, trenutno predsednik akademije za glasbo in upodabljaljočo umetnost v Gradcu, medtem ko je bila državna nagrada za upodabljaljočo umetnost priznana slikarju Kurtu Moldovanu, ki je Avstrijo uspešno zastopal že na beneškem bienalu ter sodeloval na mnogih mednarodnih razstavah.

ustvarjanjem vzdušja vsaj minimalnega zaupanja in tako vzdušja, v katerem se manjšina lahko čimbolj uveljavi. Že dosedanja izkušnja potrjuje upravičenost odločitve za drugo pot.

Nadalje je predsednik Kavčič pozdravil vse pobude in konkretne predloge za večjo informiranost slovenske javnosti o življenju slovenske manjšine ter za pomoč organizacij in ustanov v Sloveniji v narodnoobrambnem prizadevanju za mejskih Slovencev. Pri tem je ugodno ocenil tudi pobudo za stalno koordinacijsko telo, ki bi ob zastopstvu slovenskih ustanov na eni in manjšinskih organizacij na drugi strani spremljalo uresničitev vseh možnosti medsebojnega sodelovanja in vplivanja matične države na reševanje tistih vprašanj, za katerih rešitev se lahko sklicuje na obstoječe meddržavne dokumente. Ob koncu je zagotovil, da bo slovenska vlada še nadalje dajala vso možno podporo in kazala polno razumevanje za narodnostne interese Slovencev v Italiji.

Uradni obisk delegacije slovenske manjšine iz Italije pri vladi Slovenije je — kakor leta 1965 podobni obisk predstavnikov koroških Slovencev — nedvomno prispeval

Letopis Združenih narodov

Organizacija Združenih narodov je pred nedavnim izdala svoje tradicionalno letno poročilo, ki vsebuje tokrat na 662 straneh množico podatkov o tem, kako živijo ljudje v različnih predelih sveta. Ti podatki se nanašajo na leto 1967, vendar v glavnem odražajo razmere, ki so veljavne tudi še za letos.

Po podatkih, objavljenih v tem letopisu, ima največ radijskih sprejemnikov na prebivalca seveda Amerika, kjer pride povprečno na vsake 1000 prebivalcev že 1717 radijskih sprejemnikov. Število televizijskih sprejemnikov na tisoč prebivalcev je znašalo v Ameriki lani 344, medtem ko je bilo v malem Monaku, ki je bil v tem pogledu na prvem mestu, kar 565 televizorjev na tisoč prebivalcev.

Precej drugačno sliko pa dajejo podatki o tem, koliko izda posamezna država za izobraževanje. V tem pogledu znaša odstotek Amerike le 6,3 odstotka narodnega dohodka, medtem ko je porabila Jugoslavija 6,4 %,

Nizozemska in Antili po 6,5 %, Danska, Portoriko in Tunizija pa 6,7 odstotka, Norveška 6,9 %, Japonska 7,1 %, Irak 7,3 %, Finska 7,6 %, Libija pa celo 8,8 odstotka narodnega dohodka.

Kar zadeva velikost stanovanj, je bil po podatkih OZN na prvem mestu otok Man s povprečno 5,4 sobe na stanovanje; sledijo Luksemburg s 5,3 sobe, Nizozemska 5,3 sobe, Amerika 4,9 sobe, na zadnjem mestu pa je bila Mehika, kjer je prišlo na stanovanje povprečno le 1,9 sobe.

Prav zanimivi so tudi podatki o predvideni življenjski dobi prebivalcev v posameznih državah. V tem oziru je Amerika na sedmem mestu neposredno pred Sovjetsko zvezo, toda za Španijo, Švico, Izraelom, Norveško, Švedsko in Nizozemsko. Sovjetski državljani, rojeni leta 1964, lahko pa, da bo dočkal 66 let, Američan 66,9 leta, Nizozemec pa 74 let, medtem ko za prebivalca Čada predvidevajo le povprečno starost 30 let.

Za Cankarjevo obletnico

vrsto prireditev tudi na Vrhniki

Kakor smo v našem listu že poročali, se po vsej Sloveniji pripravljajo za letošnjo 50-letnico smrti velikega slovenskega pisatelja in dramatika Ivana Cankarja.

Poleg Ljubljane, kjer se bodo odvijale osrednje proslave, bo v središču jubilejnih prireditev zlasti tudi Vrhnika, kjer se je Cankar rodil in preživel svoje revno otroštvo. Na predvečer obletnice bo na Vrhniki gostovala Drama SNG iz Ljubljane s Cankarjevimi „Hlapci“, naslednji dan pa bodo v obliki recitala z glasbenimi vložki izvajali najrazličnejša pisateljeva dela, ki se nanašajo na Vrhniko. Solska mladina pripravlja posebno tekmovanje z naslovom „Spoznavajmo Ivana Cankarja“, medtem ko bo tradicionalno tekmovanje za Cankarjevo bralno značko letos obsegalo samo Cankarjeva dela in razprave o njem.

V pripravi na letošnjo 50-letnico Cankarjeve smrti je dobil pisatelj rojstni kraj na Klancu lepšo podobo, zlasti pa je bila preurejena njegova rojstna hiša. Poseben odbor zbira kulturnozgodovinske predmete in posebej gradivo iz življenja in dela Ivana Cankarja. Zbrano gradivo bo razstavljeno v nekdanji kamri v Cankarjevi hiši in bodoči vrhniški muzejski zbirki, ki naj bi imela posebno Cankarjevo sobo. Občinska skupščina Vrhnika bo ustanovila tudi poseben sklad Ivana Cankarja, v katerem bodo zbirali denar za vzdrževanje in obogatitev Cankarjevega muzeja ter sredstva za nagrajevanje zaslužnih kulturnih delavcev.

Mariborska založba Obzorja pa v zvezi z obletnico Cankarjeve smrti pripravlja izdajo Cankarjevega albuma.

KULTURNE DROBTINE

● V Sloveniji že štiri leta deluje posebna organizacija, ki se imenuje „Glasbena mladina“. Ta organizacija je v dosedanjí dobi svojega obstoja opravila pomembne naloge, med katere spada podpora akcijam glasbenih šol, predvsem pa prirejanje koncertov za vojniško mladino. Pri tem je pridobila za sodelovanje priznane umetnike — soliste, pevce in instrumentaliste, razne komorne skupine, orkestre, zборе, opero, Slovensko filharmonijo, radio in televizijo in druge. Sodelovala je pri organizaciji mladinskih, solističnih, orkestralnih in pevskih revij. Vseh teh nastopov je bilo v štirih letih nad 600, udeležilo pa so jih je več kot 12.000 obiskovalcev.

● Dunajski filharmoniki so prejeli povabilo, da bi v času od 13. februarja do 8. marca 1969 izvedli gostovanje po deželah Daljnega vzhoda. V okviru gostovanja je predvidenih več koncertov na Japonskem in v Južni Koreji, dirigiral pa bosta Georg Solti in Willi Boskovsky.

● Za letošnjo 40-letnico prve izdaje enega najboljših pripovednih spisov Franceta Bevka, namreč roman „Vihar“, je to Bevkovo delo izšlo tudi v slovaškem prevodu. Knjigo pod naslovom „Vichrica“ je v svoji zbirki „Luk“ izdala bratislavska založba Tatran v nakladi 2000 izvodov.

● Tudi za novo odsko delo Rolfa Hochhuta „Vojaki“ vlada veliko zanimanje v mednarodnem gledališkem svetu. Samo v Nemčiji bo ta komad v letošnji sezoni uprizorjen na 12 odrih, sicer pa so bili Hochhutovi „Vojaki“ sprejeti na repertoarje 35 gledališč v devetih državah.

● V Delavskem domu na Jesenicah je bil pred nedavnim ustanovni občni zbor pihalnega orkestra jeseniških železarjev. V njem so združili vse godbenike iz jeseniške občine, patronat nad novim orkestrom pa je prevzela jeseniška železarna.

● Špansko mesto Pamplona, ki je postalo slavno z romanom Ernesta Hemingwaya o bikoborcih, je pisatelja počastilo s tem, da je eno izmed mestnih ulic imenovalo v „Avenida Ernest Hemingway“. Ob tej priložnosti so v imenovanem mestu odkrili tudi kip slavnega ameriškega pisatelja.

● Literarno nagrado zahodnonemškega mesta Kölna v višini 10.000 mark je letos prejel 36-letni pisatelj Jürgen Becker, ki je bil leta 1966 nagrajen že z nagrado Villa-Massimo, lani pa z nagrado „Skupina 47“.

Američani zbirajo tudi kuharske knjige

V New Yorku izide na leto kakšnih 300 različnih kuharskih knjig z najrazličnejšimi naslovi, ki gredo zelo dobro v prodajo. Ena sama newyorška založba je v svojem dvoletnem načrtu napovedala izdajo kar štirinajst novih kuharskih knjig z recepti različnih dežel.

Kdo kupuje kuharske knjige? Nekaj seveda gospodinje, toda večino zbiralci: zbiranje kuharskih knjig je postalo v Ameriki namreč konjiček, kot je na primer zbiranje znamk ali starega denarja. Poleg tega je Američankam prešlo v navado, da zvečer, preden zaspijo, prebirajo kuharsko knjigo kot kakšen roman, pri tem pa segajo v bonboniero na nočni omarici.

Res bi tudi za ta primer lahko navedli pregovor, ki pravi: druge dežele, druge navade.

Jubilej najbolj znane enciklopedije

Najbolj znana enciklopedija na svetu — „Encyclopaedia Britannica“ — obhaja letos častitljiv jubilej, dosega je namreč starost dvesto let. V današnjem svetu, ko angleščina vse bolj postaja jezik sporazumevanja med narodi sveta, se vsekakor izplača zapisati nekaj podatkov ob tej dvestoletnici zbirke vseh izsledkov znanosti, iz katere so svoje znanje črpali ljudje mnogih narodov in poklicev in ki je po svoje pripomogla tudi k razvoju gospodarstva.

Encyclopaedia Britannica oziroma zamisel take zbirke znanja za vsakdanjo rabo se je rodila leta 1768 v škotskem Edinburgu. Trije Škotje, pisatelj William Smellie, tiskar Colin Macfarquar in graver Andrew Bell, so jo začeli in natisnili. Duševni oče zbirke je očitno bil pisatelj Smellie, ki je prvo izdajo napisal predgovor in je v njem za glavni namen zbirke označil koristnost. Prva izdaja je obsegala tri zvezke in tri milijone besed ter je izšla leta 1771 v 3000 izvodih. Do današnjega dne pa je „Encyclopaedia Britannica“ narasla na standardni obseg 24 zvezkov s skupnim obsegom okoli 28.000 strani in približno 36 milijonov besed.

Čenijo, da je bilo od prve izdaje do danes po vsem svetu prodanih okoli 75 milijonov zvezkov britanske enciklopedije. Iz tega si pač moremo izračunati njen vpliv na razširjanje znanja, kulture, civilizacije in gospodarstva v svetu, zlasti pa po nekdanjem britanskem imperiju.

Zanimiva je finančna usoda te svetovno znane enciklopedije. Kljub njenemu imenu je že več kot petdeset let ne izdajajo niti Škoti niti Angleži, marveč jo izdaja ameriška poslovna korporacija „Encyclopaedia Britannica“ v Chicagu. Do tega je prišlo tako,

da je škotskim podjetnikom, ki so izdajali enciklopedijo vse do leta 1901, trdsko in vse kar je spadalo k njej, odkupil Američan Hooper ter enciklopedijo z nekaj družabniki začel izdajati v Ameriki. Ker pa je družba zašla v finančne težave, je Hooper pregovoril za nakup svojega prijatelja, ustanovitelja največje ameriške razpošiljalnice blaga Sears Roebuck et Co., ki je pač imela na voljo ogromno prodajno mrežo in je zato mogla enciklopedijo kar najugodnejše prodajati. Leta 1943 pa je podjetje Bears Roebuck et Co. podarilo svoje knjižno-založniško podjetje „Encyclopaedia Britannica“ univerzi v Chicagu, ki je od tlej upravljala podjetje po svojih funkcijah kot glavnih delničarjih, sama pa je doslej na dogovorjenih dajatvah od njega prejela okoli 29 milijonov dolarjev.

Podjetje je tako uspešno, da more vsako leto izdati novo z najnovejšimi izsledki izpopolnjeno izdajo enciklopedije. V ta namen uporablja okoli 175 najuglednejših svetovalcev, ki sproti pregledujejo sestavke enciklopedije za svojo stroko in skrbijo za nove prispevke sodelavcev z vsega sveta. Tako je na primer enciklopedija v letih od 1963 do 1967 narasla za 5800 novih sestavkov.

Zbirke od leta 1771 do danes so zrcalo ogromnega napredka znanosti in tehnike v tem obdobju. Prva zbirka je vsebovala še take praktične nasvete, kakor je tisti za plešavost, za katero je enciklopedija priporočala drgnjenje kože na glavi „s sveže narezano čebulo tako dolgo, da koža pordeči in začne srbeti“. Od takih sestavkov do prispevkov Einsteina in drugih genijev znanosti je „Encyclopaedia Britannica“ napravila dolgo pot do ugleda, ki ga uživa danes — ob svojem dvestoletnem jubileju.

Lenin vodi

Specializirana organizacija Združenih narodov za prosveto, znanost in kulturo (UNESCO) je spet izdala svoj tradicionalni „Index Translationum“, torej seznam prevodov, ki vsebuje zanimive podrobnosti o prevodni književnosti v letu 1966. V tem seznamu so zbrani podatki iz 64 držav, v katerih je skupno izšlo v navedenem letu 39.627 knjižno natisnjenih prevodov.

Izmed mednarodno znanih avtorjev je na prvem mestu Lenin (201 prevod), nato pa sledijo Georges Simenon (137), Karl Marx (117), Tolstoj (112), Agatha Christie (99), brata Grimm (97), Dostojevski (95), Hemingway (91), Jules Verne (87), Dumas starejši (84), Steinbeck (78) itd. Enako število prevodov (namreč 22) so v omenjenem letu dosegli starorimski Ciceron, srednjeveški teolog Avguštín, pisatelj detektivskih romanov J. H. Chase, pa Ibsen, Joyce in Kipling.

Avstrijsko-jugoslovanska meja

je lahko vzor za miroljubno Evropo

V dneh od 22. do 31. oktobra je imela v Celovcu svoje IX. redno zasedanje Stalna jugoslovansko-avstrijska komisija za mali obmejni promet. Avstrijsko delegacijo je vodil izredni poslanik in opolnomočeni minister dr. Heinz Laube, jugoslovansko delegacijo pa načelnik uprave v zveznem sekretariatu za nožanje zadeve Drago Sliječević.

Ob zaključku zasedanja je bilo objavljeno skupno sporočilo, v katerem je med drugim ugotovljeno, da se obmejni promet med Avstrijo in Jugoslavijo izredno dobro razvija. Sprejeti so bili konkretni sklepi o nadaljnji razširitvi tako maloobmejnega kakor še posebno planinskega obmejnega prometa.

Komisija je kot uspeh svojega dosedanjega dela poudarila razne sporazume, ki vsebujejo določila o maloobmejnem prometu, prav tako pa sklenila predlagati razširitev planinskega obmejnega prometa predvsem v območju Kamniških planin. Končno je bilo z obeh strani ugotovljeno uspešno sodelovanje obmejnih organov obeh držav,

medtem ko je v komisiji sami tudi na tem zasedanju prevladovalo prijeteljsko vzdušje, ki v polni meri odraža že več let obstoječe razmere na eni izmed najbolj odprtih meja.

Za člane mešane komisije je priredil deželni glavar Sima sprejem, kjer je v svojem govoru naglasil, da so na ozračje jugoslovansko-avstrijske zunanje politike odločilno vplivali meddržavni odnosi na regionalni ravni, kot jih Koroška že leta intenzivno goji. Omenil je priznanje maršala Tita, ki je med nedavnim obiskom zveznega predsednika Jonasa v Jugoslaviji dejal, da je meja med Avstrijo in Jugoslavijo najbolj odprta meja v Evropi; ne nazadnje je to — kakor je izjavil deželni glavar Sima — posebna zasluga koroške deželne politike. „Napolnjuje nas z zadovoljstvom, da smo v naši politiki sporazumevanja ubrali napram našemu južnemu sosedu pot, ki je ob vsem spoštovanju različnih družbenih si-

stemov ustvarila vzor za miroljubni razvoj v Evropi.“

Deželni glavar je ob tej priložnosti omenil nekaj podrobnosti o dosedanjem razvoju maloobmejnega prometa med Avstrijo in Jugoslavijo. Pri tem je opozoril, da so bile prve olajšave na tem področju dosežene leta 1953, medtem ko so se razmere po letu 1960, ko je začela delovati stalna mešana komisija, vedno bolj izboljševale. Na Koroškem spada v območje, za katero velja sporazum o maloobmejnem prometu, danes že 32 občin. Hkrati je deželni glavar izrazil željo, da bi prišlo do nadaljnje razširitve tega sporazuma, hkrati pa tudi do okrepljene blagovne izmenjave med obema deželama.

Ob dnevu mrtvih

Jutri bo dan mrtvih. Kakor iz leta v leto, bomo tudi tokrat obiskali grobove naših dragih rajnih, ki jih je smrt iztrgala iz naše srede. Sredi jesenskega cvetja bodo na njihovih grobovih zagorele sveče. Njihov vonj in vonj cvetja ne bo le dokaz toplote, s katero se jih bomo spominjali, marveč tudi izraz naše zavesti, da smo z njimi enako nesmrtno povezani, kakor smo z našimi znanjci.

Dan mrtvih je dan spomina in opomina, da smo preko smrti in grobov vsi ena sama velika družina, da smo skupnost, ki je neločljiva, kajti življenje ne preneha s smrtjo. Delo in skrb življenja se pretakajo iz roda v rod enako kakor njihovi sadovi in dobrine. Kar smo in kar imamo, smo oblikovali po prizadevanju in delu naših rajnih; kar bo in je na tem našega, bomo prepustili našim potomcem.

Tako je v družini in tako je tudi v narodnem in družbenem življenju. Povsod se bomo jutri spominjali naših prednikov, njihovih vrlin in njihovih stvaritev.

Kakor vsako leto pa se bomo jutri spomnili vseh tistih, ki so kot žrtve vojnih viher in nasilja omahnili na tujih tleh, zgoreli v krematorijih nacističnih taborišč ali pa bili tam zverinski ubiti. Prav posebno pa se bomo poklonili spominu junakov naših gozdov, ki so se v naših najtežjih dneh uprli krvoločnemu nacizmu in nam priborili svobodo ter možnost povratka na svoje domove ter življenja v demokraciji in miru. Naše sveče, ki bodo zagorele na njihovih grobovih, bodo najlepši izraz naše spoštljive zahvale za vse, kar so nam s svojo smrtjo priborili in izročili.

V njihov spomin so zastopniki zveze koroških partizanov in Generalnega konzulata SFRJ v Celovcu v teh dneh položili vence na grobove padlih partizanov, ki so razkropljeni po naših krajih od Svinje planine preko Podjune, Železne Kaple, Sel, Roža in Gur do Ziljske doline. Tudi ti venci so izraz hvalečnosti za njihove žrtve, ki so jih doprinesli v borbi za našo svobodo.

Počastitev žrtev

za svobodo Avstrije

Ob avstrijskem državnem prazniku je bila tudi letos spominska svečanost ob spomeniku žrtvam za svobodo Avstrije na centralnem pokopališču v Celovcu. V kratkem nagovoru se je neusmiljenega časa, ko je tudi v naši domovini gospodaril zločinski nacizem, spomnil bivši deželni glavar Ferdinand Wedenig. Poudaril je, da nikdar ne smemo pozabiti žrtev, doprinese za svobodo, demokracijo in sožitje med narodi.

Zastopniki raznih ustanov so ob spomeniku položili vence. Žrtve za svobodo in demokracijo sta z vencem počastili tudi Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Zveza koroških partizanov.

K O L E D A R

Petek, 1. november: Vsi sveti
Sobota, 2. november: Verne duše
Nedelja, 3. november: Hubert
Ponedeljek, 4. november: Karel
Sreda, 5. november: Caharija
Torek, 6. november: Lenart
Četrtek, 7. november: Engelbert

Bistrica v Rožu

V preteklih štirinajstih dneh je v našem kraju smrt požela več ljudi. Tako nas je po dolgotrajni bolezni zapustil v starosti 88 let tudi Joza Klančar, po domače Doličnjak na Polani.

Zibelka mu je tekla v Podsinji vasi. Ko je končal šolsko obveznost, je začel delati v tovarni žice na Bistrici v Rožu. Tam je delal ves čas, dokler ni kranjska industrijska družba na Jesenicah kot takratni lastnik tovarne ustavila obratovanje. Potem se je zaposlil kot drvar. Med drugo svetovno vojno, ko je v isti tovarni začel izdelovati akumulatore tovarnar Jungfer, je Joza Klančar spet dobil zaposlitev v tovarni, kjer je delal vse do upokojitve.

Po prvi svetovni vojni se je pokojni priženil na malo kmetijo pri po domače Doličnjaku, kjer je s svojo ženo Lenijo skoraj štirideset let živel v srečnem zakonu, toda brez otrok. Po smrti žene Lenije se je ponovno poročil. Zena Mici mu je dvajset let gospodinjala in mu v težki bolezni potrpežljivo stregla do smrti.

Pokojni Joza se je že v mladih letih vključil v narodno gibanje. Ko se je priselil na Polano, je takoj pristopil v naše prosvetno društvo „Kočna“, kjer je sodeloval v društvenem pevskem zboru. Joza je imel izvrsten glas, na katerega je bil lahko ponosen; kjerkoli so pevci nastopali, Joza nikoli ni manjkalo. Tudi pevske vaje je redno obiskoval; ne glede na to, kakšne so bile vremenske razmere, je Joza bil vedno točno na vajah, ki so bile v Svečah, dokler nacizem ni prepovedal slovensko besede. Po zlomu tretjega rajha se je zopet vključil v društveni pevski zbor. Kljub svojemu narodnemu prepričanju je užival med sodelavci v tovarni spoštovanje in ugled in tudi njegovi predstojniki mu zaradi tega niso delali težav.

Na njegovi zadnji poti ga je pospremila velika množica žalnih go-

V A B I L O

Dijaki 8.-a-razreda slovenske gimnazije v Celovcu vabijo v nedeljo 3. novembra 1968

- ob 14.30 uri pri Kovaču na Obirskem
- ob 19.30 uri pri Rutarju v Žitari vasi

na kulturno-prosvetno prireditve, kjer se bodo predstavili z recitacijami, godbo in petjem. Vsi prisrčno vabljeni!

Janko Ogris sedemdesetletnik

Zdi se, kakor da bi bilo šele pred nekaj leti, ko smo v našem listu posvetili nekaj vrst Janku Ogrisu v Bilčovsu, ki je obhajal svojo šestdesetletnico. Tudi od takrat je minilo že polno desetletje in spet so se zastopniki naših organizacij v sredo zvečer zbrali pri Miklavžu v Bilčovsu, da jubilaru Janku Ogrisu čestitajo k njegovemu novemu mejniku v življenju — k sedemdesetletnici, ki jo je obhajal včeraj.

Življenjski jubilej je bolj ali manj osebna zadeva in se navadno obhaja le v družinskem krogu. Toda v primeru našega tokratnega jubilarja je stvar povsem drugačna: Janko Ogris je svojih dosedanjih sedem desetletij res v celoti posvetil delu in boju za ohranitev slovenske besede na Koroškem. Njegovo požrtvovalno delovanje na mnogih področjih narodnega življenja je veljalo tako domačemu kraju, kakor je veljalo tudi vsej naši narodni skupnosti.

Zato pač ni bila zgolj formalnost, ko so poleg članov domačega Slovenskega prosvetnega društva „Bilka“ in njegovega pevskega zbora ter bilčovske Hranilnice in posojilnice pohiteli k jubilaru tudi zastopniki naših osrednjih organizacij. Vsi so prišli iz spoštovanja in v znak iskrene hvaležnosti; izrekli so mu prisrčne čestitke in se s priznanjem spomnili velikega vsestranskega prispevka, ki ga je Janko Ogris v vsem svojem dosedanjem življenju neutrudno in nesebično doprinesel in ga še vedno doprinese v korist ohranitve in lepše bodočnosti slovenskega življa na Koroškem.

Prvi je izrekel jubilaru čestitke predsednik domačega prosvetnega društva Peter Sitter ter se mu zahvalil za njegovo dolgoletno delovanje na vseh področjih prosvetne dejavnosti. Njegove besede je obogatila še pesem društvenega pevskega zbora. V nagovorih predsednika domače Hranilnice in posojilnice Mihija Zablatnika, tajnika Slovenske kmečke zveze Blaža Singerja in predsednika Slovenske prosvetne zveze dr. Francija Zwitterja pa je bila v kratkih potezah nakazana bogata dejavnost Janka Ogrisa, ki sega od krajevnih forumov mimo funkcij v naših osrednjih organizacijah ter raznih drugih ustanovah do zastopnika koroških Slovencev v kmetijski zbornici in koroškem deželnem zboru. V imenu Zveze slovenskih zadrug sta se pri jubilaru zglasila predsednik Florijan Lapusch in poslevočedi podpredsednik dr. Mirt Zwitter.

Ob življenjskem jubileju pa je Janku Ogrisu treba izreči prisrčno zahvalo še posebno v imenu uredništva „Slovenskega vestnika“, saj spada ves čas med najbolj marljive sodelavce in vestne obveščevalce. Želimo mu še mnogo let zdravja in plodnega delovanja; želimo, da bi nam še dolgo ostal tak, kakršnega spoštujemo in cenimo — vedrega značaja in polnega življenjske volje, vedno pripravljenega, da doprinese svoj delež k našim skupnim naporom in prizadevanjem!

Loga vas

V soboto 19. oktobra sta občini Loga vas in Vrba skupno priredili dan starih v Marienhofu v Vrbi. Našim očelom in materam je najprej spregovoril logavaški župan Jožef Ulbing, ki je stariš spregovoril tudi v slovenskem jeziku in je zato pri občinstvu našel izredno dober odmev.

Kulturni spored tega slavlja so izvajali igralci celovškega gledališča. Prav tako so nastopili tudi pevci celovškega gledališča, ki so skupno z igralci predvajali šaljive prizore in umelne pesmi.

Največji uspeh pa so nedvomno zabeležili logavaški pevci pod vodstvom Stanka Černica, ki so bili deležni največ navdušenja pri povabljenih. Zbor je nastopil s dvema nemškima in dvema slovenskima pesmima. Družabnost, ki je trajala do večernih ur ter je naš pevski zbor moral našim očelom in materam zapeti še več slovenskih pesmi. Naša občina se je posebno izkazala, ko je za vse udeležence iz naše občine poskrbela za prevoz na prireditve v Vrbo.

Istega dne so naši pevci s pesmijo in rdečimi nagelji čestitali k rojstnemu dnevu bivšemu predsedniku našega društva Lukeju Mesotiču ter ženi našega marljivega pevovodje in tajnika Stanka Černica.

Kot smo že poročali, je pred nedavnim bila predana svojemu namenu nova občinska hiša občine Loga vas. Tudi na tej otvoritvi so naši pevci sodelovali in tako doprinesli svoj delež k dobremu sožitju med obema narodoma v naši občini. Za naše pevce je ob tej priliki našel tudi deželni glavar Sima zelo spodbudne in pohvalne besede. Slovesnost je bila v Alt Wienerhofu na Zopračah. V tej hiši je pred 100 leti gospodaril Primož Košat in otvoril veliki tabor. Pomembno je, da je po tolikem času v tej hiši spet zadonela slovenska pesem.

Tako vidite, da še živimo.

V A B I L O

Krščanska kulturna zveza v Celovcu vabi na predstavo drame v petih dejanjih

Bratko Kreft:

Celjski grofje

Gostuje Delavsko kulturno-prosvetno društvo „Svoboda“ Mengeš. Režiser: Maks Furijan, kostumi: Slovensko narodno gledališče Ljubljana.

Predstave bodo:

- v soboto 9. novembra ob 20. uri v Kulturnem domu v Ločah;
- v nedeljo 10. novembra ob 13.30 uri v kino dvorani v Borovljah, ob 19.30 uri v farni dvorani v Škocijanu.

Vstopnice v predprodaji pri Krščanski kulturni zvezi v Celovcu, pri krajevnih prosvetnih društvih in pri farni mladini.

Prispevajte za vzdrževanje vojaških grobov

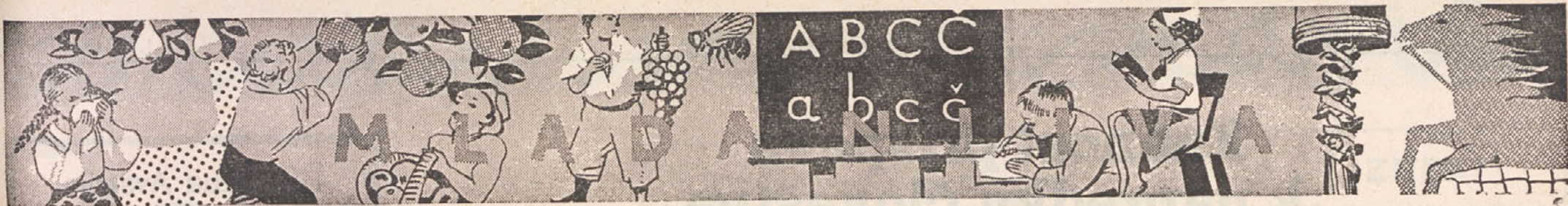
Koroška deželna zveza avstrijskega Črnega križa nas je naprosila za objavo sporočila, v katerem je rečeno, da omenjena organizacija kakor vsako leto tudi letos do vključno 17. novembra v mestih in na podeželju prireja zbiralno akcijo. V tem okviru zbira sredstva za vzdrževanje vojaških grobov, v katerih so našli zadnje počivališče padli borci iz prve in druge svetovne vojne.

V svojem pozivu, s katerim se obrača na koroško prebivalstvo, vodstvo omenjene organizacije poudarja, da je bilo na področju oskr-

be vojaških grobov sicer že veliko narejenega, vendar ostane za Črni križ še mnogo dela, če hoče v redu izpolnjevati svojo nalogo.

Zato poziva prebivalstvo Koroške: Ne pozabite vojnih žrtev; odprite srca za dejanje ljubezni in kulture ter prispevajte, ko se bodo v prihodnjih dneh oglasili zbiralci pri vas, kolikor morete pogrešati in kar radi date!

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 85-6-24. — Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. J. Drava, Celovec - Borovlje.

Ivan Cankar:

Njen grob

Jeseni smo pokopali mater. Ne vem več, ali je bil jase dan, ali meglen, ali če je deževalo. Šel sem za pogrebci kakor v sanjah in še zdaj se mi zdi, da so bile sanje vse, kar se je takrat zgodilo; in da je bilo morda v resnici čisto drugače, nego se spominjam. Prišli smo na pokopališče, da nisem vedel kako in kdaj, nato smo stali kraj globoke črne jame, iz ilovnate prsti izkopane. Pevci so zapeli; kakor iz daljave sem slišal zamolke moške glasove, besed nisem razumel. Na debelih vrveh so spuščali rakev v jamo; oboje, rakev in jama, se mi je zdelo preveliko in prečno za mojo mater, ki je bila drobna kakor otrok. Ko je župnik odmolil

— ali pa morda že prej, ne vem več — so vsi krog mene pobirali rumeno prst ter so jo metali na rakev; tudi jaz sem se sklonil, da bi pobral pest prsti kakor vsi drugi; ali skoraj mi je izpodrsnilo, da bi bil padel na kolena; nekdo me je zadaj prijel pod pazduho. Nato so si pogrebci slekli črne suknje, zgrabili so za lopate in so metali v jamo prst v težkih, velikih kopicah; spočetka je zamolklo bobnelo; kmalu je bobnenje potihnilo, slišal sem le še pritajeno vzdihovanje in ihtenje. Jama je bila polna, grmadila se je gomila, zmerom širša, ogromna, pretežka za mojo mater.

Kako smo šli s pokopališča, tudi več ne vem. Nenadoma smo sedeli v krčmi in smo pili; nekateri so bili žalostni, nekateri veseli; jaz sem jih gledal in sem jih komaj poznal, moje misli so bile kakor mrtve, v črno jamo zakopane.

Teden dni pozneje sem se odpeljal v tujino. Ves tisti teden nisem stopil na pokopališče; prišel sem do vrat, pa sem se vrnil. Kakor strah je bilo v meni — kakor tisti strah, ki obide vernega človeka, preden stopi v samotno svetišče, pred Boga, sodnika svojega. Malodušen sem bil in slab, nisem si upal, da bi odprl vrata v blagoslovljeni hram, kjer je pod težko gomilo spala svetnica mučenica.

Pet let sem ostal v tujini. Čez pet let sem se napotil, da bi molil ob njenem grobu. Odprl sem vrata in sem šel do srede pokopališča, do križa. Tam sem se ozrl prestrašen. Tuj kraj je bil krog mene, kakor da ga še nikoli nisem videl. Križi, križi, beli in črni kamni, ob zidu vrbe in ciprese, gole, zelene, gomile, pečene steze — vse mi je bilo tuje. Groza mi je segala v srce; gledal sem na levo, na desno — od nikoder ni bilo glasu, da bi me poklical, pozdravil. Jaz pa sem mislil, kadar mi je bilo hudo v tujini:

„Pridem do vrat in takrat bom slišal njen glas: Kod si hodil, da te ni bilo tako dolgo? Čakala sem te in nisem mogla spati, celih pet samotnih let! ... Pa bi šel naravnost do njenega groba in bi pritisnil lice na roso travo, da bi slišal natanko njen mehki glas ...“

Tako sem mislil. Glasu od nikoder. Poklič me, o mati, samo zašepči, zavzdihni pod gomilo, pa te bom slišal.

Hodil sem med križi, kamni in gomilami; vsi grobovi so mi bili tuji, mrtvi, nobeden me ni pozdravil. Šel sem h grobarju, da bi ga vprašal. Tisti grobar, ki je kopal jamo za mojo mater ter jo izkopal pregloboko, je bil že zdavnaj mrtev. Na pol gluhi starec, ki sem ga izpraševal, je z zaspanimi očmi

ogledoval mojo suknjo, povedal pa ni ničesar. Nato sem šel k cerkovniku.

„Povejte mi, kje je materin grob? Saj ste bili s pogrebom, še krono sem vam dali!“ Cerkovnik je pomislil.

„Rekel bi, da je v levem kotu ... če ni morda v desnem ... star sem ...“

Kam bi se napotil, koga bi vprašal? ... Zaklenil sem se v izbo, zagrnil sem okno. V mojih žilah je tekla kri, moje oči so gledale, moji možgani so mislili, v srcu mojem pa je bila smrt.

Takrat, ko sem vzdignil nogo, da bi stopil v noč, se je roka dotaknila moje rame; čisto narahlo, komaj, da sem jo čutil. Nisem je videl, ali spoznal sem jo takoj; sladka in topla je ležala drobna materina roka na moji rami. V tistem trenutku, v enem samem sem premeril pot, dolgo sedem dni hoda. Odprl sem železna vrata pokopališča, šel sem naravnost do križa, nato po pešeni stezi na levo, med tiste samotne, z visokim plevelom poraščene gomile. Druga je bila drugi enaka, toda nič nisem ugibal, nič se nisem motil; s slepimi očmi bi našel materin grob, zakaj ona sama me je vodila. Tam, ob samotnem domu njenem, sem klečal pred njo, prosil sem jo tolažbe in blagoslova.

Zdaj hodim na to svojo sveto božjo pot, kadar mi je težko pri srcu.

UKRAJINSKA PRAVLJICA

Zlatolasa Jalena

Blodil je kmet po svetu, nevesto je iskal. Prišel je k vražarici pa mu je rekla: „Pojdi in poišči Zlatolaso Jaleno.“

In šel jo je iskat. Iskal je in iskal, pa je ni mogel najti. Tedaj se je napotil k soncu, da povpraša, ali ni morda kje videlo Zlatolase Jalene. Sonce pa mu reče:

„Jaz svetim po planinah in ravninah, pa nisem srečalo tvoje Jalene.“

Dalo pa mu je sonce zlat klobčič in mu reče:

„Kadar boš v stiski, vrzi ta klobčič za seboj.“

Potem se je napotil k mesecu. A mesec mu reče:

„Jaz malo svetim, samo v nočeh, in ne svetim povsod, tvoje Jalene nikjer nisem našel.“

Dal mu je mesec krtačko in pravi:

„Če boš v stiski, vrzi jo za seboj!“

Potem se je napotil k vetru. Veter mu pravi:

„Pojdi na pot, trideset stark z železnimi jeziki ima tvojo Zlatolaso Jaleno zaprto. A ti je ne boš dobil od teh stark. Ponudi se pri vražarici na dni-

no in ona ti bo dala takšnega konja, da bo letal po zraku — na njem boš lahko utekel z Jaleno. In dal mu je veter metlo in mu reče:

„Če boš v stiski, mahni s to metlo za seboj!“

Tedaj se je napotil k vražarici, ona pa mu pravi:

„Če napaseš mojo kobilo, ti dam takšnega konja.“

In je gnal kobilo v hosto na pašo. Na lepem je ponoči nastal silen šum in kobila je na mah izginila. Prikazala se je množica lisic in šle so z njim k vražarici. Tam pa je v košari sedela koklja na jajcih in lisice so jo potegnile iz košare in jaja razbile, iz teh jajc pa je zletela kobila s tremi žrebeti. In tedaj mu je vražarica dala žrebička pa mu pravi:

„Zlatolasa Jalena je pri teh starkah v stekleni ročki, vzemi jo z ročko vred, a ročke ne odpiraj, dokler ne prideš domov.“

In prišel je k tridesetim starkam. Pride tja, starke pa vse spijo. Ugledal je Zlatolaso Jaleno v veliki ročki, zgrabil ročko, sedel na konja in oddirjal. A starke z železnimi jeziki so spale celih štirindvajset ur; po-

tem vstanejo, Jalene pa nikjer. Vrgle so se v pogon za mladeničem. On zasliši šum — starke letijo za njim. Vrgel je tedaj krtačo za seboj in v hipu je zrasla gosta hosta sto milj naokrog. Starke so začele gristi in so jo pregrizle; potem so se spet pognale za njim.

On zasliši šum in tedaj vrže zlati klobčič za seboj — zrasla je kamnita gora. A starke so tudi to goro pregrizle in spet so se pognale za njim. On pa je že dirjal k morju. Udaril je z metlo po morju — in morje se je razstopilo pred njim, prehajal ga je po suhem, potem pa se je obrnil, spet z metlo udaril po morju, in morje se je zgrnilo, kakor je bilo poprej. A starke so vse potonile v njem.

Po tistih krajih pa je tudi car jahal na konju, dohitel je kmeta in se začel bojevati z njim, da mu odvzame Zlatolaso Jaleno.

Carski konj pa je bil iz hleva iste vražarice in konja sta se začela o nečem posvetovati med seboj pa je konj vrgel carja na tla in car se je ubil. Kmet pa se je z Zlatolaso Jaleno srečno vrnil domov.

KAJ JE KDO REKEL?

— Barbara je rekla, da je včeraj rekla Tanja, da ji je predvočerašnjim rekla Urška ...

Zgodba potuje po ulici. Ni važno, kaj je kdo v resnici rekel in kaj je bilo dodano in izmišljeno. Zgodba potuje.

Urška ne govori z Barbaro.

Kadar Tanja sreča Barbaro, obrne glavo v stran.

Kadar se srečata Tanja in Urška, se ne pogledata.

— Kaj je tem dekletom? — sprašujejo ljudje.

— Jezijo se druga na drugo, — odgovorijo drugi. — Barbara je rekla, da je Tanja rekla ...

Tudi Boštjan je izvedel vso zgodbo. Nekaj mu ni jasno. Ne razume vse zgodbe. Boštjan pa je že takšen, da želi razčistiti vso zadevo.

— Kaj si rekla Tanji? — vpraša svojo sestro Barbaro.

— Nič nisem rekla, — se brani Barbara, — zato pa je Jasminka rekla ...

Boštjan poišče Jasminko. Seveda tudi Jasminka ni nič rekla. Nato poišče še Tanjo in Urško. Boštjan razvozlava štreno. Na koncu ugotovi, da je vsa zgodba nastala iz nič.

Tedaj Boštjan zbere vse deklice. Ko se vse zberejo, jim pravi:

— Nobena od vas ni nič rekla, kljub temu pa ste vse govorile. Če jaz želim kaj povedati Matjažu, tedaj povem Matjažu, in ne Urbanu ali Miklavžu. Poizkusite tudi ve tako. Videle boste, da je tako enostavneje.

Deklice poslušajo Boštjana.

— Ni neumno, — ugotovi Barbara.

— Res ni neumno, — ugotovijo vse druge.

Deklice niso več jezne druga na drugo. Vse je zopet v redu.

Ivan Cankar:

NA KLANCU

12

Ali v tistem trenutku, ko so se vsi ozrli nanj, ga je obšlo nekaj čudnega. Odkril se je dostojno, priklonil in se nasmehljal.

„Gospoda!“ je izpregovoril z visokim, hreščečim, jecajočim glasom.

Hrupen smeh mu je bušnil naproti, krojač je prijel kozarec in se je sklonil preko mize.

„Pijan si, Mihov, — na, pij, to je boljša kapljica!“

Mihov se je nekoliko osvestil, šinilo mu je preko misli, čemu je prišel in kaj ima storiti. Stopil je k mizi, prijel kozarec ter ga zalučil krojaču v obraz; zamahnil je tako krepko, da je padel z vsem životom na mizo ter si omočil roke in obleko z vinom. Krojač je stal za mizo trepetajoč in prepaden; obledel je in smeh mu je izginil z ustnic. Vino se mu je razlilo po vsem obrazu, po ovrtniku in kravati, kozarec ga je bil zadel nad čelom in tenak curek krvi mu je curljal po levem licu. Družba je planila, nekateri so stopili h krojaču, zdravnik mu je močil rano. Mihovu se je zde-

lo, da so ga topli in suvali, ko so ga potisnili na cesto, toda čutil ni ničesar. V tistem hipu, ko je videl pred sabo obledeli krojačev obraz in kri, ki je curljala po licu dol in kapala na ramo, se je iztegnil popolnoma. Šel je domov s hitrimi koraki, skoro tekkel je in pot se mu je zdela zelo dolga ...

Doma se je še svetilo okno, Francka je sedela za mizo. Njene oči so bile rdeče obrobline, jokala je dolgo. Ko so se duri odprle in ga je ugledala na pragu, bledega, sključenega, lica nagubana, od bolečine spačena, in oči plašne, kakor proseče milosti in sočutja, je vstala hitro in stopila k njemu.

„Goljufal sem te, Francka, oprosti mi ... Bog ti daj srečo ... jaz ne morem več ...“

Izpustil je njeno roko in je hotel oditi.

„Kam misliš, Tone?“

„Pusti me, Francka ... oprosti mi!“

Jecljal je, obšla ga je slabost po vsem životu in držal se je za duri, da bi se ne zgrudil.

Francka ga je prijala trdo za roko, zaklenila je duri, vzela mu je klobuk z glave in ga je povedla k postelji kakor otroka ...

Ob tem večeru se je izpremenilo življenje med njima — ob tistem trenutku, ko se je zdelo njej sami, da pelje k postelji slabotnega, plašnega, pomoči potrebnega otroka. Začutila je, da ji je leglo na ramena strahovito, težko breme, ki ji je potisnilo život skoro do tal, začutila se je mater in varuha in ta čut je bil sladak in strašen obenem.

Mihov je legel in je zaspal takoj, Francka je klečala vso noč ob postelji, čelo naslonjeno na sklenjene roke.

O

Stanovanje Mihovih je bilo lepo opravljeno in prostorno: velika soba, ki je bila obenem delavnica; na steni, durim nasproti visoko ogledalo v pozlačenem okviru, svete podobe na stenah, v kotu ogromna peč iz zelene lončevine, blizu peči dvojne visoko postlanih, belo pogrnjenih postelj, na oknih cvetice. V izbi, ki je bila nižja od sobe in je imela samo eno okno, je ležal Mihov oče, polslep starec, ki že dve leti ni več stopil na noge. Zadnje čase je bil čemeran in siften, stokal je neprestano, in če je zaklical in ni bilo nikogar v izbo, je ihtel in jokal, kakor nadložen otrok. „Pozabili ste name, ker vas ne morem več rediti; zakopljite me živega, da bo konec!“ Francka je imela veliko opravila z njim in on jo je ljubil. Zaupal je naposled vanjo kakor v mater, čisto po otroško. Zdelo se mu je naravno, da mu je izpolnila vsako željo — čudno željo bolnika — in silen udarec je bil zanj, ko mu nekoč ni prinesla vina, ker ni bilo solda pri hiši; jokal je, da so mu tekle solze po obrazu, in Francka je stala ob postelji vsa zbegana. Zmerom bolj je bil slab, treba ga je bilo prenašati s postelje na posteljo in Francki, dasi jo je bilo sram tega čuta, so se gnusili mrtvi udje, pokrili z ohlapno, sivo kožo. Tudi pitati ga je bilo treba, ker so se mu roke tresle in juha se mu je razlivala po bradi in po srjaci.

Mihov je zaslužil še toliko, da so živeli, toda stari, dasi polslep in otročji, je čutil, kako je šlo navzdol, kako

Znanost prispeva k napredku človeštva

Številne države združujejo svoja sredstva in znanstvene zmogljivosti za skupne raziskave, velesile pa tekmujejo med seboj, katera bo bolj uspešno reševala najbolj zamotane znanstvene probleme. Priznati pa moramo, da prispeva precej k temu tekmovalstvu znanstvenikov velesil, kot sta predvsem Amerika in Sovjetska zveza, vsekakor tudi tekma v oboroževanju in da je žal velik del zneskov, ki so namenjeni za raziskave, vključen tudi v vojaške proračune teh držav.

MILIJARDE ZA ZNANOST

Če pogledamo nekaj podatkov o izdatkih posameznih držav v znanstvene namene, pridemo do naslednjih ugotovitev: V Ameriki znašajo ti izdatki dobrih 21 milijard do-

zvezi jih je gotovo več kot pol milijona, Japonska se ima za svoj neslutni gospodarski vzpon v zadnjih letih prav gotovo v veliki meri zahvaliti armadi skoraj 200.000 inženirjev in tehnikov, ki delajo v laboratorijih in raziskovalnih oddelkih velikih podjetij. Takoj za Japonsko je po številu teh strokovnjakov Velika Britanija (160.000), ki pa kljub temu ni dosegla večjega uspeha; vendar je pri tem treba upoštevati, da se svet britanskih znanstvenikov nenehno seli v Ameriko, kamor odhajajo tudi znanstveniki številnih drugih evropskih držav. V Franciji dela na sektorju gospodarstva nekaj nad 100.000 ljudi, v Zahodni Nemčiji pa 86.000. Spet je treba poudariti, da pripisuje Nizozemska velik pomen raziskovalnemu delu, saj je na

posameznih državah. Tako prispeva na primer država v Ameriki, Franciji, Veliki Britaniji, Kanadi in Norveški kar dve tretjini vseh razpoložljivih sredstev, medtem ko v Zahodni Nemčiji, na Švedskem in na Nizozemskem znaša udeležba države le petdeset ali celo samo trideset odstotkov.

Uporaba teh sredstev je v večini držav prepuščena podjetjem, prek katerih gre približno dve tretjini teh izdatkov in ki nastopajo potem kot nosilci raziskovalne dejavnosti. Čeprav v večini dežel potekajo raziskave največ v zasebnih podjetjih oziroma inštitutih, ki jim je ta dejavnost bila zaupana, pa zatem del teh raziskav nima ničesar opraviti s samim gospodarstvom.

Raziskovalna dejavnost se namreč po shemi OECD (Evropske organizacije za delovanje in razvoj) deli v vojaško, atomsko in vesoljsko, drugič raziskave z gospodarskimi cilji in tretjič raziskave v socialne namene (zdravstvo, higiena itd.). Seveda je težko postaviti točne meje posebno med vojaškim in gospodarskim raziskovalnim delom, saj je na primer preučevanje nadzvočnega bombnika lahko hkrati koristno tudi za tovrstno potniško letalo in podobno. Tako se pogosto uporabljajo rezultati raziskav za oboroževanje, nuklearno energijo in potovanje v vesolje lahko tudi v gospodarskem razvoju, ki ga na ta način obogatijo.

CILJI RAZISKOVALNEGA DELA

Razmerje med izdatki, ki ga porabijo za vojaške, atomske in vesoljske raziskave in med tistimi, ki gredo za gospodarske in socialne namene, pokažejo naslednji podatki:

Amerika izda 63 odstotkov teh sredstev za vojaška raziskovanja, 28 odstotkov v gospodarske in le 9 odstotkov v socialne namene; v Franciji gre za vojaške raziskave 45 odstotkov, za gospodarstvo 41 in v socialne namene 14 odstotkov; Velika Britanija izda za vojaške namene 40 odstotkov, za gospodarske raziskave 51 in za socialne namene 9 odstotkov; na Švedskem so tozadevna sredstva razdeljena na 34 odstotkov v vojaške, 50 odstotkov v gospodarske in 16 odstotkov v socialne namene; Kanada namenja za vojaške raziskave 26 odstotkov, za gospodarske 51 in za socialne raziskave 23 odstotkov; še manj, namreč 21 odstotkov, znašajo izdatki za vojaške raziskave v Italiji, kjer pa izdajo v gospodarske namene 63 in socialne namene 16 odstotkov; najbolj miroljubna pa je v tem oziru Japonska, ki 73 odstotkov sredstev, namenjenih za raziskovalno delo, porabi v gospodarske in 27 odstotkov v socialne namene, tako da za vojaške raziskave ne preostane nič več.

Tudi iz teh podatkov vidimo, da so velesile tiste, ki porabijo največ denarja še ved-

Novi avtomatizirani stroji, letala z nadzvočno hitrostjo, umetni sateliti in vesoljske ladje, s katerimi bo človek verjetno že v doglednem času pristal na Mesecu, povečan pridelek žit in drugih kmetijskih pridelkov, umetni kavčuk, sintetično usnje, številna v retortah pripravljena vlakna za tekstilno industrijo in še in še bi lahko naštevati vse tisto, kar danes prispeva k napredku človeštva v svetu. Vse to je plod dolgotrajnih in dragih raziskav, kjer znanstveniki leta in leta preučujejo pota in možnosti, da bi stalno naraščajočemu človeštvu lahko sproti nudili vse tisto, kar v vedno večji meri potrebujejo za obstanek in seveda tudi za nadaljnji razvoj.

larjev ali 3,4 odstotka od družbenega bruto-proizvoda, Sovjetska zveza izda v te namene (po ocenitvah) 10 milijard dolarjev, to je 2,7 odstotka od družbenega bruto-proizvoda, Francija 1,4 milijarde dolarjev (1,6 %), Velika Britanija 2,1 milijarde dolarjev (2,3 %), Zahodna Nemčija 1,4 milijarde dolarjev (1,4 odstotka), Japonska 892 milijonov dolarjev (1,4 %), Kanada 425 milijonov dolarjev (1,1 odstotka), olandska 330 milijonov dolarjev (1,9 %), Italija 291 milijonov dolarjev (0,6 odstotka), Holandska 330 milijonov dolarjev (1,5 %), Belgija 137 milijonov dolarjev (1 %), Norveška 42 milijonov dolarjev (0,7 %) in tako dalje.

Seveda pa so to lahko le približni podatki, kajti težko je ugotoviti točne zneske, ki jih dajejo za raziskave posamezne industrijske družbe ali koncerni. Morda velja posebej poudariti, da nekatere manjše države, kot sta to na primer Holandska in Švedska, izdajo razmeroma precej velike zneske za razvojno dejavnost, kar se vsekakor pozna tudi pri njihovem gospodarskem razvoju.

ŠTEVILO ZNANSTVENIKOV

Prav tako zanimivi so tudi podatki o številu tehnikov in inženirjev, ki v posameznih deželah delajo na področju raziskav in razvoja. Na prvem mestu je tudi v tem oziru Amerika, kjer deluje pri raziskavah kakih 700.000 tehnikov in inženirjev; v Sovjetski

tem področju zaposlenih kar 31.000 inženirjev, to je celo za tisoč več kot v Italiji. Na Švedskem dela na tem področju 17.000, v Kanadi 24.000 in v Belgiji 16.000 strokovnjakov.

V področje raziskav in razvoja je treba šteti vsako tisto dejavnost, ki daje svoje rezultate na razpolago za izkoriščanje v proizvodnji novih izdelkov in za nove proizvodne postopke, pa naj bo to v industriji ali v kmetijstvu.

Zanimivo je, da so dežele Zahodne Evrope do neke mere združile svoje sile na področju raziskav, tako da dela v skupnih inštitutih kakih 13.000 znanstvenikov in tehnikov, ki porabijo za svoje delo 200 milijonov dolarjev. Kljub temu pa je ameriška raziskovalna dejavnost kar trikrat tolikšna, medtem ko je med strokovnjaki razmerje 1,5 : 1.

VIRI SREDSTEV ZA RAZISKAVE

V svetu obstajajo v glavnem štirje viri financiranja, iz katerih črpajo raziskovalne ustanove svoja sredstva. Na prvem mestu velja omeniti vlade posameznih držav, ki kažejo precejšnjo skrb za raziskovalno dejavnost; potem so tu industrijska in trgovinska podjetja, univerze ter nekateri zasebni inštituti posameznih velikih družb. Seveda sta na prvem mestu prva dva vira, pri čemer pa se vloga države precej različno uveljavlja v

nikoli... Toda mahoma je utihnil in obrvi so se mu spet povesele: izpregledal je nenadoma in zazdelo se mu je smešno in ostudno, da sedi kakor otroka in si pripoveduje storijske, ko že gleda skozi okno ubožstvo z belimi očmi in režečimi usti...

Gledalo je skozi okno, ali prihajalo je zmerom bliže, naslanjalo se je s komolcem, spenjalo se in je prihajalo, vsa soba je bila že polna mrzle sape, v izbi je stokal oče in strah ga je bilo. Mihov je planil izza mize, kakor da bi ga poklicalo s surovim glasom, begal je po sobi z nagubanim čelom in mislil je čudne misli, zatopil se je popolnoma v sanje, ki so bile tako jasne, da je časih čisto pozabil na resnico in se je strahoma začudil, ko se je ozrl s treznim pogledom po sobi. Sanjal je o veliki dediščini, o tisočih, da, celo o milijonih in razsipal je denar na vse kraje, dajal je vsem, ki so hoteli, berači so prihajali k njemu, in ko so šli od njega, so si kupovali hiše. On sam je imel palačo v mestu, vrlove, gozde, Francka se je vozila v kočiji, s štirimi pari iskrnih belcev, v ušesih, na rokah, okoli vrata vse polno zlatnine in dragih kamnov... Sanje so bile zmerom drugačne, zmerom si je izmislil kaj novega ponavljal ni nikoli in tako je užival v sanjah zmerom iznova in zmerom rajši se je zatapjal vanje. Živel je že življenje vseh grofov, kraljev, bogatašev, razbojnikov, ki jih je poznal iz nemških romanov. Sredi branja je časih postal ter se zamislil: on bi delal drugače, živel bi drugače. In popravljal je romantično delo nemškega pisatelja, šele njegova vroča domišljija — domišljija slabotnega, plašnega človeka brez energije — je dala romanu pravo romantično življenje.

Kolikor bolj se je izgubljal v sanje, tem strašnejše mu je bilo življenje, in kadar se je nenadoma predramil, je bil obup tako velik, da bi mahoma končal vse, razbil si glavo ob steno. Le redkokdaj se je ozrl z jasnim pogledom naokoli in se je tolažil: „Mlad sem, grem lahko kamorkoli — svet je

Udeležba Avstrije

na mednarodnih sejmih 1969

Na podlagi sklepa zvezne gospodarske zbornice bo Avstrija prihodnje leto sodelovala s kolektivnimi razstavami na naslednjih mednarodnih sejmiskih prireditvah:

- BELGIJA: meseca oktobra na sejmju živil in nasladih v Bruslju.
- BOLGARIJA: od 21. 9. do 5. 10. na mednarodnem vzorčnem sejmju v Plovdivu.
- ČESKOSLOVAŠKA: od 7. 5. do 16. 5. na sejmju konzumnega blaga v Brnu.
- DANSKA: od 23. 3. do 26. 3. ter od 21. 9. do 24. 9. na mednarodnih tednih mode v Københavnu.
- FRANCIJA: od 8. 2. do 11. 2. na sejmju oblek in perila v Parizu; od 22. 3. do 31. 3. na mednarodnem sejmju v Lyonu ter meseca novembra na mednarodni razstavi gradbeno industrije v Parizu.
- GRČIJA: od 7. 9. do 28. 9. na mednarodnem sejmju v Salonikih.
- ITALIJA: od 14. 4. do 25. 4. na mednarodnem vzorčnem sejmju v Milanu in od 10. 9. do 23. 9. na levantskem sejmju v Bariju.
- JUGOSLAVIJA: od 9. 5. do 19. 5. na mednarodnem kmetijskem sejmju v Novem Sadu in od 11. 9. do 21. 9. na mednarodnem jesenskem velesejmju v Zagrebu.
- MADŽARSKA: od 16. 5. do 26. 5. na mednarodnem velesejmju v Budimpešti.
- POLJSKA: od 8. 6. do 17. 6. na mednarodnem velesejmju v Poznanju.
- SOVJETSKA ZVEZA: od 14. 5. do 28. 5. na mednarodni razstavi „Moderna sredstva avtomatizacije dela“ v Moskvi; od 7. 7. do 23. 7. na mednarodni razstavi „Moderna poligrafčna tehnika“ v Moskvi in od 10. 9. do 24. 9. na mednarodni razstavi obutve v Moskvi.
- ŠPANIJA: od 1. 6. do 15. 6. na mednarodnem vzorčnem sejmju v Barceloni.
- ŠVEDSKA: od 1. 11. do 10. 11. na „Teenager“-sejmju v Stockholmu.
- ŠVICA: od 17. 2. do 19. 2. na švicarskem nakupnem tednu za moško konfekcijo.
- VELIKA BRITANIJA: od 24. 2. do 28. 2. na razstavi oblek za moške in fante v Londonu; od 4. 3. do 29. 3. na razstavi konzumnega blaga „Daily Mail“ v Londonu in od 18. 6. do 27. 6. na mednarodni razstavi plastičnih izdelkov „Interplas“ v Londonu.
- ZAHODNA NEMČIJA: od 21. 1. do 9. 2. na mednarodni razstavi kmetijskih strojev in pridelkov „Zeleni teden“ v Berlinu; od 8. 2. do 14. 2. na mednarodnem sejmju igrač v Nürnbergu; od 23. 2. do 27. 2. na mednarodnem pomladanskem sejmju v Frankfurtu; od 26. 4. do 4. 5. na sejmju orodja v Hannoveru; od 24. 8. do 27. 8. na mednarodnem jesenskem sejmju v Frankfurtu in od 4. 10. do 10. 10. na splošnem sejmju živil in nasladih v Kölnu.

no za vojaške raziskave, najmanj pa za socialno dejavnost. Raziskovanje v miroljubne namene zajema pri tem dela v korist gospodarstva in trgovine, za izboljšanje infrastrukture v posameznih deželah in spodbujanje kmetijskega razvoja.

se je vršilo polagoma nekaj strašnega, in mrtve bele oči so se časih široko odpirale, nema groza je bila v njih. „Samo da si tukaj, Francka... ostani v izbi, Francka!“ —

Ali Francka sama se je bala življenja. Komaj je stopila vanj, že tisti večer, ko je stala v poročni obleki in s poročnim vencem na glavi v veži in se je držala krčevito za duri, da bi se ne zgrudila od slabosti in nerazumljivega strahu, so minile vse sanje in vse pričakovanje je izginilo — kakor da bi ji bil kdo v tistem hipu naglas razodel vso žalostno prihodnost. Kakor da bi bile same sanje, tako so minili tisti dnevi, ko sta stala pod kostanjem ob jasni jesenski noči in sta govorila s šepetajočim, ljubeznivim, upanja in zaupanja polnim glasom o življenju, ki čaka nanju in je blizu. Kakor sanje... Tisto noč, ko je prišel domov ves trepetajoč in blede, je vzela na rame težko breme, ali tako težko je bilo in strašno, da je omahovala. Težko je bilo, ker so se v tistem trenutku, ko ga je vzela na rame, poslovice za zmerom vse lepe sanje, zadnji ostanke otroškega upanja, ki so bili še ostali v srcu globoko skriti. Prišlo je življenje, temno je bilo, brez veselja in polno skrbi. Njen obraz je bil resen, na čelu se je prikazala majhna gubica.

Tonelu so prisodili teden dni zapora. Vrnil se je domov čemer, od tistega večera se je bil postaral. Ljudje so govorili o stvari po trgu in izneverilo se mu je še več prijateljev — pogledal je začuden, kadar je prišel kdo naročiti obleko ali prinesel popravilo. Odslovil je bil delavca in učenca in časih je sam sedel brez dela po ves dan. Prej je bil naročen na nemške časopise s slikami, toda ni imel časa, da bi jih bral. Zdaj je zbiral posamezne številke, sestavljal jih v letnike ter bral dolge romane, ki so se vlekli od prve do zadnje številke. Časih se je na večer malo razvedril in je pripovedoval Francki povesti o nemških baronih in kontesah, o razbojnikih, o grofu Monte-Kristu, o Rinaldinju, in ugrabila sta, če se je vse to res kdaj godilo ali

velik; kjer jih živi toliko, bom tudi jaz in bo živela moja družina. Samo bojazljivec in brezsrčnež si razbija glavo ob zidu! — Ali to je šlo mimo, zasijalo je samo in je ugasnilo. Kadar je pogledal na Francko skrivaj, ko ga ni videla in je bil njen obraz skoro spačen od skrbi in žalosti, se je odvrnil strahoma in sanje so se vrnile od vseh strani s silno močjo.

Nikoli ni več videl, da bi se Francka veselo in zaupljivo nasmehnila. Njen smeh je bil zdaj drugačen, hipen, usnice so zatrepetale tako, da je bil smehljaj podoben pritajenemu, siloma pridržanemu joku...

Toda bližalo se je nekaj novega, čudovitega. Oči so sijale Francki v čudni, nerazumljivi svetlobi, izpreminjal se je ves izraz njenega obraza. Nemirna je bila, pričakovala je neizmerno velikega, slovesnega dogodka, da preobrazijo popolnoma vse življenje, in v pričakovanju je bilo polno strahu in polno neskončne sladkosti... Na sveti večer, ko so peli zunaj božične pesmi in se je svelila fama cerkev v stoterih lučih, na sveti večer, ko je Bog blagoslovil svet in vse ubogo človeštvo, tako da je izginila vsa žalost in so izginile vse skrbi, na sveti večer je prišla sreča, Bog je blagoslovil hišo in izginila je vsa žalost, kakor da bi je nikoli ne bilo...

Ko je zakričalo na postelji novorojeno dete, se je Francka nasmehnila prsrčno in veselo, kakor se je smehljala nekdanj. Zatisnila je oči, ali smehljaj je ostal na ustnicah in ni izginil... Odprla se je prihodnost, vsa lepa in radosti polna, polna sladkih skrbi in sladkih žalosti. Breme ki je bilo leglo na njene rame tako težko in strašno, je bilo zdaj lahko, da bi ga nosila na dlani.

Mihov je stal ob postelji in ji je božal roko, ki je ležala mirno na odeji. Vse sanje njegove so se izpolnile.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

za oddih in razvedrilo

N. Golubjev

Prisiljen lov

Ravnatelj strojne tovarne Nilič Bekasov je že dolgo časa čutil veliko strast za lov. Porodila se je davno, takrat, ko je bil Kuzma Bekasov še v svoji rojstni vasi Krivi potok, kjer je pogosto lazil za lovci. Smatral je za posebno srečo, če mu je kateri od lovcev na povratku z lovišča zaupal v nošnje izpraznjeno dvocevko. Od takrat je veliko vode steklo v Črno morje, a Kuzmi Niliču se je le redko ponudila priložnost, da se udeleži kakšnega lova. Lovska strast pa mu je ostala. Pred nekaj dnevi mu je ravnatelj sosedne tovarne pripovedoval, kako se mu je posrečilo z otovitvenega lova prinesiti domov kar tri divje race. To je bilo dovolj, da je spravilo Kuzmo Niliča iz ravnotežja. Svojim uslužbencem je naslednji dan kategorično izjavil:

„Tovariši, tako ne gre več, moram se pogostejše odpraviti na lov. Čudim se, zakaj naša javnost ne organizira pri nas še lovske sekcije!“

Pri teh besedah je ravnatelj očita-joče pogledal sekretarja tovarniškega komiteja.

Sekretar je hotel nekako izločiti angažiranje širše javnosti, zato je predlagal:

„Združite se v kooperacijo z Gusenkovi iz osrednjega knjigovodstva. Arhip Kirilič ga kličejo, ali pa kar Kirilič. Zagrizen lovec. Rečem vam, vse goščave v premeru sto kilometrov od našega kraja je oblazil.“

„Gusenkov? Kakšen je ta Gusenkov? Iz osrednjega knjigovodstva, pravite? Zelo zanimivo!“

Čez pol ure je Gusenkov že sedel v ravnateljevi sprejemnici in premišljeval: „Zakaj me le kliče?“

Glavni knjigovodja, h kateremu se je obrnil, mu tega ni mogel povedati, pa tudi tajnica ni ničesar vedela. Bekasova so vsi poznali kot zelo strogega ravnatelja, zato ni bilo nič čudno, če je Gusenkov v spominu obujal vse svoje knjigovodske grehe. Hudiča, ne kliče ga ravnatelj za prazen nič.

O čem sta potem govorila ravnatelj in knjigovodja, lahko samo ugibamo. Iz pisarne Bekasova je Gusenkov prišel vder kot majsko jutro, poskočno jo je ucvrl po hodniku in brundal nekaj lovske lirike.

„Ni strašno blato, ne močvirje, če čaka lov te na skovirje.“

V soboto zvečer sta bila Bekasov in Gusenkov že daleč od mesta v Talmodskih gozdovih ter pogumno korakila po blatnih stezah.

Arhip Kirilič Gusenkov je bil star suhljat dolgin, gibčen in vzdržljiv. Že davno so mu predlagali pokojnino, pa jo je kategorično odbil. Zaradi pipe, ki jo je dal iz ust samo ponoči v spanju, se ga je prijel priimek Kirilič. No, sedaj pa je bil ponosen, da je ravno on deležen ravnateljevega zaupanja. Bil je trdno odločen, da stori vse, da se lov tudi uspešno konča. Zato pa je treba pravočasno priti do jezera Dlinoje. In tako sta korakila proti temu jezeru že kar precej dolgo. Tema... Škornji čofotajo po blatni vodi in samo instinkt Kiriliča jih vodi v pravo smer. Nankrat zamolkel udarec in preklinjanje Bekasova.

„Kaj se je zgodilo, Kuzma Nilič?“ z zamolklim glasom sprašuje Gusenkov.

„Nič posebnega, če ne računam, da sem padel v nekakšno hudičovo mla-ko. Posediva, počijva, posušiva se in nekaj prigrizniva,“ predlaga Bekasov.

„Ne bova posedela in ne prigrizniva, Kuzma Nilič, še pred zoro morava biti na mestu.“

„Da, da, ampak strašno sem že utrujen.“

„To je zato, ker niste navajeni, toda razgibali se boste, še opazili ne boste, kako hitro bova ob jezeru.“

„Poslušajte, Gusenkov,“ je razdraženo nadaljeval Bekasov. Kurilič ga je prekinil s svojim visokim hreščečim glasom.

„Tovariš Bekasov, vstanite, greva! Razumete, greva!“ V glasu Kuriliča se je pojavilo nekaj kovinskega. Bekasov se je dvignil in molče stopil za njim. Začel je padati dež v debelih kapljah, leden. Oster veter se mu je plazil po tilniku in vzbujal burni naval samokritike.

„Kaj me je obsedla hudičeva sila, da sem šel na ta odvratni lov. Kaj za vraga sem se tako zaletel? Saj bi te ničvredne race lahko kupil v trgovini. Prav je imela žena, ko me je svarila. Namučil se boš, Kuzma, in nič drugega. Je pa tudi dobra. Nahrbtnik mi je nabasala, da bi ga velblod komaj nosil. Ampak tu Gusenkov, kako se razgovarja z menoj. Kot da je on ravnatelj in ne jaz. Koraki pa stari norec, kot da je na paradi. Preklja, suhljata!“

Kurilič je medtem molče popravil naramnice svojega nahrbtnika in še hitreje stopal v noč. Bekasov se je kašljaje in godrnjaje vlekel za njim. Ko je že popolnoma obupal, je bil naenkrat rešen. Prišla sta do cilja in tudi dež je ponehal.

Nad jezerom se je leno vzdigovala megla in bilo je v vsem nekaj vznemirljivega, tajinstvenega.

„Poglejte, kakšna lepota!“ je Gusenkov z gospodovsko gesto pokazal na jezero. Bekasov se je mrko potuhnil.

„Kje je še lepše, kot tukaj? Nekoliko si odpočijte, jaz pa poiščem čoln!“ je spregovoril Kurilič odhajajoč.

„No, nikoli več me ne zvabiš sem, ti stari lisjak. Dobro, oddahnem se, nekoliko poležim, potem pa naravnost domov. In tega Gusakova, Gusenkova ali Gusatnikova privijem, da bo pomnil, kdaj se je tako spozabil nad ravnateljem.“

— O seveda, — je rekel dr. Phineas Welch, sposobnost imam priklicati duhove mrtvih znamenitih mož.

Bil je malce v rožicah — sicer najbrž tega ne bi bil izjavil. Toda nič nespodobnega ni, če je človek na Storega leta dan nekoliko natrklijan.

Scott Robertson, mladi gimnazijski profesor angleščine, si je popravil svoja očala, pogledal na levo in desno, če ni morda kdo prisluškoval — in rekel:

— Res, dr. Welch?

— Če pa rečem! In ne samo duhove, tudi telesa!

— Ne bi rekel, da je to mogoče, — je odvrnil Robertson.

— Zakaj pa ne? Čisto navadna temporalna transferenca.

— Potovanje po času? Nemogoče!

— Ni nemogoče, če veste, kako je treba narediti.

— Dobro, torej kako, dr. Welch?

— Mislite, da vam bom povedal?! Je važno rekel zdravnik. Pogledal je okrog, če je kje še kaj pijače, pa ni bilo ničesar več. Nato je rekel:

— Saj sem jih že precej priklical. Arhimeda, Newtona, Galileja. Ubogi fantje!

— Jim med nami ni bilo všeč? Zdi se mi, da jih je morala naša moderna znanost krepko presenetiti, ali ne? je rekel Robertson.

— Seveda. Pa še kako. Posebno Arhimeda. Mislim, da bo znorel od veselja, ko sem mu vse to razlagal — a grščino lomim zelo slabo... in... ampak, ne, ne...

— Kaj pa je bilo narobe?

— Samo naša popolnoma drugačna kultura. Ne morejo se privaditi našemu precej drugačnemu načinu življenja. Postal jim je tesno in bilo jim je strah. Moral sem jih poslati nazaj.

— Oh!

— Da. To so bili veliki, toda neprimerni duhovi. Nikakor vsestranski. Tako sem poskusil tudi s Shakespearom.

Kurilič se je vrnil čez slabo uro, energično si je drgnil roke.

„No, Kuzma Nilič, izgleda, da bo lova na pretek, dan bo tudi kot naroben.“

Kuzma Nilič je molče vlačil iz nahrbtnika zavitke, izmotal je steklenico vodke „Stoljična“ in srdito zagodrnjal:

„Uspelo nama je razviti takšno hitrost, da se je celo vodka segrela. No, no, vodko le vzemite, vsak po šilce je bova spila.“

„Ne, Kuzma Nilič, pred lovom ne bova pila!“ se je odrežal Kurilič ter večje spravil pokonci Bekasova.

„Vstanite, vstanite, polet se bo začel.“

„Veš kaj, Gusenkov, nalovi se sam, mene pa pusti pri miru. Kmalu se vrni, prosim te, domov bo treba.“

Kurilič je zamahnil z roko in odšel. Zora je dvignila z jezera megleno pokrivalo, pobarvala vodo s toplimi rožnatimi barvami, dala znak gozdnim prebivalcem. Tišina se je pretrgala od ptičjih klicov. Čez jezero je završala račja jata, za njo druga.

Kuzma Nilič je odprl oči, prisluhnil in se hropeče dvignil. Zapustil je udobno zaklonišče ter stopil med gosto ivovo grmičevje. Trojka sivih rac se je s šumom približevala Kuzmi Niliču. Snel je puško, s težavo umiril drget rok, pomeril in pritisnil na petelina...

Ena od rac je, kot da se je nabodla na nekaj nevidnega, z glavo navzdol začela padati proti gladini. Cofnila je v vodo nedaleč od Bekasova.

„Ja, ja, hudiča,“ je kričal Kuzma Nilič in začel vihravo slačiti hlače. Nato mu je šinilo v glavo, da se račka lahko premisli in odleti. Mahnil je z roko in planil v vodo. Čez nekaj trenutkov se je spet skobacal na breg, stiskajoč trofejo na prsi.

„Zakaj vendar tako, Kuzma Nilič?“ je zakričal iz sosednjega grmovja Kurilič. „Vi vendar niste lovski pes, ampak ravnatelj. S čolnom bi odveslali.“

„S čolnom, praviš? In če se prevrne?“ je šklepetajoč odgovoril Kuzma Nilič.

„Tako pa le nisem utonil!“

Ko sta se po jutranjem lovu naspala in odpočila, je Kurilič pokazal na pet rac v lovski torbi Bekasova:

„No, Kuzma Nilič, je bil to lov ali ne?“

„Strmim, za devetintrideseto zemljico si me spravil, vlekel bi me še na Bajkal. Sem se more le s helikopterjem. Ne bom več pešalil, to si

izbij iz glave. Da bi tukaj na tvojem jezeru bogu dušo oddal, in to na tvoje povelje.“

„Ničesar ne bo, razen še bolj trdnega zdravja.“ Nato je Kurilič utihnil.

Zjutraj ravnatelj ni prišel v službo. Ni se prikazal niti naslednji dan in ne tretjega. Ko je Kurilič zagledal v jedilnici sekretarja komiteja, ga je zaskrbljeno vprašal:

„Kaj je s Kuzmo Niličem?“

„Dragi moj, ti bi moral to bolje vedeti. Uničil si ravnatelja! Ostala je tovarna brez vodstva.“ Sekretar je končno utihnil, spravil pa je Gusenkova v popolno zmedenost.

„Da ni dobil Nilič vnetje pljuč,“ se je mučil knjigovodja. Nekateri uslužbenci so ga tovariško opominjali, zakaj se je vendar lotil takšnega posla. „Kaj imaš premalo drugih lovcev?“

„Nimam, ampak Bekasova sem hotel naučiti lova. Saj ga vendar nisem jaz izbral, sam se je ponudil.“

Glavni knjigovodja pa se je izrazil bolj določno:

„Veš, Kurilič, nimam ničesar proti tebi, ampak v tem primeru zna biti Bekasov krut. Ti si menda celo kričal nanj.“

„Saj drugače tudi ni šlo, poleg tega je to lovska disciplina.“

„No, le glej, bratec, sam si skuhal kašo in tudi sam jo boš posrebal.“

V ponedeljek naslednjega tedna je Bekasov prišel v službo in takoj poklical Gusenkova. Vsi so sučutno zmi-govali z rameni, glavni knjigovodja pa se je opogumil in začel dajati napotke.

„Kurilič, to nisi dobro speljal. Ne ugovarjaj! Če hočemo razčleniti vse, kot je treba, ima on močno osnovo, da te priškrne. Ampak vseeno drži se. Na vsezadnje je ravnatelj le ravnatelj.“

Bekasov je sedel za mizo in čital nekakšne papirje.

„Poklicali ste me, Kuzma Nilič,“ je z obupanim glasom spregovoril Kurilič.

„A, to ste vi! Da, poklical sem. No, kako gre?“

„Kuzma Nilič,“ je jecljal Kurilič, „smatram, da bi bilo bolje, da bi vašemu zdravju ne škodoval, no, eh, naš skupni lov.“

„Kaj hočeš, Kurilič? Na kaj si se zbasal? Obracam se k tebi s prošnjo, greva v soboto spet na tvoje Dlinoje. In še dva moja prijatelja bova vzela seboj. Kaj praviš? Lov je prava za-

IZREKI

● **Ženske so kot prehodi, od katerih so najlepši tisti, ki jih še nismo videli.**

(R. De Gourmont)

● **Od vseh brezbriznosti, katere mora prestopiti ženska, je najbolj ponižujoča brezbriznost moškega, ki ga je ljubila.**

(Marivaux)

● **Moški ima lahko mnogo žensk, ne da bi bil kdaj ljubil. Ženska je lahko blazno zaljubljena v moškega, ne da bi spoznala ljubezen.**

(Suarez)

● **Ni hujšega sovražnika, kot je ženska! Ko je srce v njeni posesti, ne more več uživati v življenju!**

(Korejski spev)

● **Žena ljubi toliko bolj živo, kolikor bolj si prizadeva ljubezen prikrihati.**

(Ninon de Lenclos)

● **Ženske se navežejo na moške z naklonjenostmi, ki jim jih nudijo; moški ozdravljajo prav s pomočjo teh naklonjenosti.**

(Le Bruyere)

● **Lepa ženska ugaja očem, dobra ženska ugaja srcu.**

(Napoleon)

● **Moški so resnično dobri samo kot ljubimci.**

(Marivaux)

● **Največja krivica moških do žensk je: prevelik delež sladostnosti.**

(Mme. de Noailles)

● **Samo veliki ljudje znajo ljubiti.**

(Balzac)

● **O, uboga žena, ali ne čutiš, da bi mogel umreti za tebe, nikakor pa ne vedno živeti!**

(Suarez)

kladnica zdravja. Sam si tako govoril.“

„Ja, ja, seveda sem pripravljen, da le ne bo nobenih sitnosti.“

„Torej je v redu in ti je jasno! Zapovej, kar je potrebno!“

„Če je že tako, v soboto ob šestih popoldne se dobimo.“ V glasu Kuriliča se je spet pojavil dobro znan kovinski prizvok.

Iz ruščine prevedel:
Miro Svanjak

— Kaj? — je zaklical Robertson in primaknil stol bliže.

— Ne vpijte, prosim, je rekel Welch. To so grde navade.

— Rekli ste, da ste prilicali Shakespeara.

— Tako je. Potreboval sem nekoga z univerzalnim duhom. Nekoga, ki je ljudi dobro poznal, tako dobro, da bi lahko živel z njimi tudi nekaj stoletij po svoji življenjski dobi. Shakespeare je bil tak mož. Dobil sem njegov podpis. Za spomin, saj me razumele.

— Ga imate? — je vprašal Robertson in njegove oči so bile vedno bolj široke.

— Tukaj je. — Welch je segel v žep. Izročil je profesorju listič. Na eni strani je pisalo: „L. Klein & Sinovi, Železnina, prodaja na debelo“,

Klicanje mrtvih

na drugi strani pa je bilo z neko bujno pisavo zapisano: „Willm Shaksper“.

— Kakšen je bil? — je slastno vprašal Robertson.

— Ni mi bil všeč njegov izgled. Plešast z grdimi brki. Govoril je s krepkim irskim akcentom. Seveda sem poskusil vse, da bi ga kar najbolje seznanil z našimi časi. Povedal sem mu, da njegova dela cenimo zelo visoko in da jih še vedno uprizarjamo. Res, rekel sem mu, da mislimo, da so njegove drame največja dela angleške in celo svetovne literature...

— Dobro, dobro, — je rekel Robertson brez diha.

— Povedal sem tudi, da so ljudje napisali cele knjige o njem. Seveda je želel videti vsaj eno takšno knjigo in kupil sem jo posebej zanj v knjigarni.

— In?

— Oh, bil je očaran. Seveda je imel težave z razumevanjem jezika in sodobnimi frazami, ki so se od leta 1600 precej spremenile, vendar pomagal sem mu. Ubogi fant! Mislim, da ni nikoli pričakoval, da se bomo tako zanimali zanj. Takole je govoril: „Bogu bodi hvala! Kaj vse se iz besed nakopičilo je v stoletjih pelih! Človek, se mi zdi, ožme lahko poplavo iz oblaka lahnega...“

— Tega ne bi mogel reči...

— Zakaj pa ne? Svoja dela je napisal, kar se je le dalo hitro. Povedal mi je, da je imel vselej zelo kratke roke. Hamleta je napisal v manj kot šestih mesecih. Igra je bila stara. Samo opilil jo je.

— To je vse, kar naredi s teleskopskim zrcalom. Samo opilijo ga, — je rekel profesor jezno. Zdravnik ga je postrani pogledal. Nato je izpil kozarec in rekel:

— Povedal sem nesmrtnemu pesniku, da imamo pri nas celo posebne tečaje o Shakespearu.

— Takšen tečaj vodim tudi jaz.

— Vem. Saj sem ga vpisal v vaš večerni tečaj. Nikoli še nisem videl človeka, ki bi bil tako željan vedeti, kaj mislijo o njem ljudje današnjega časa. Res, krepko je študiral.

— Vi ste vpisali Shakespeara v moj tečaj? — je vzkliknil Robertson. Nekaj se mu je v grlu zataknilo. Spomnil se je nekoga plešastega človeka z nerodnim načinom izražanja...

— Seveda ne pod njegovim pravim imenom... je rekel dr. Welch. Nikar si tega ne ženite preveč k srcu. Bila je napaka, velika napaka. Ubogi fant!

Dr. Welch je spet izpil kozarec.

— Zakaj napaka? Kaj se je zgodilo?

— Moral sem ga poslati nazaj v leto 1600, — je ogorčeno rekel dr. Welch. — Ko pa je pri vas doživel tako strašno ponižanje!

— O kakšnem ponižanju pa govorite?

— Kakšnem neki? Saj ste ga vendar vrgli pri izpitu!

Avstrijski dogodki

Nov volilni poraz ÖVP

Na Štajerskem so bile zadnje nedelje v 56 velikih občinah, ki so nastale po združitvi 164 malih občin, volitve v občinske odbore. Pri tem je ÖVP utrpela občuten poraz, saj je zgubila v primerjavi z zadnjimi občinskimi volitvami leta 1965 okroglo 4,5 odstotka glasov, hkrati pa tudi dva župana. Delež ÖVP na glasovih je padel od 64,42 na 59,87 %, delež glasov SPÖ je narasel od 29,62 na 31,40 %, delež FPÖ od 2,62 na 4,54 %, delež KPÖ od 0,47 na 0,8 % in delež glasov drugih skupin od 2,87 na 3,39 %.

Podražitev železnice

S 1. januarjem 1969 bo stopila v veljavo nova podražitev železnice, in sicer tako na vlakih kakor tudi pri avtobusih. Na progah do 100 km bodo cene vozovnic na vlakih zvišane na raven cen pri avtobusih, kar bo pomenilo podražitev do okroglo 10 šilingov za vozovnico. Te podražitve bodo močno prizadele tudi tako imenovane socialne tarife, ki veljajo zlasti za vožnje delavcev in šolarjev. Mesečna vozovnica za šolarje se bo na primer na progi 10 km pri vlakih podražila od 20,80 na 32 šilingov, pri avtobusih pa od 65,50 na 78,50 šil.

Vedno manj kmetijskih delavcev

V obdobju od leta 1955 do letos se je na Koroškem število kmetijskih in gozdnih delavcev zmanjšalo od 18.946 na komaj 8188 oseb. Najbolj močno je padlo število kmetijskih delavcev, namreč za 70 odstotkov; pri gozdnih delavcih znaša padec 29 odstotkov, pri delavcih v žagarski industriji pa 41 odstotkov.

Znižana volilna starost

Ustavni pododbor parlamenta je sprejel predlog, po katerem bo z ustreznimi spremembami volilnega zakona znižana volilna starost v Avstriji. Aktivna volilna starost bo znižana na 19 let, pasivna volilna starost pa na 25 let.

NOVICE IZ SLOVENIJE

Hmeljarska razstava

V hmeljarskem domu v Žalcu pri Celju so priredili razstavo vzorcev hmelja letošnjega pridelka v Sloveniji. Posebna komisija je ocenila poslanih 256 vzorcev ter podelila več bronastih in srebrnih ter eno zlato medaljo. Merila pri ocenjevanju so bila zelo stroga, kajti slovenski hmeljarji si že vsa leta močno prizadevajo, da bi obdržali svoj ugled in s tem tudi ceno svojega pridelka, saj se na primer savinjski golding po svoji kakovosti uvršča med najboljše vrste hmelja na svetovnem tržišču. Po oceni strokovnjakov je letos dobilo 15 vzorcev bronaste in 7 vzorcev srebrne medalje, najvišjo oceno in s tem zlato medaljo pa je prejel vzorec hmelja, ki so ga pridelali v Radljah.

50-letnica bojev za severno mejo

Tekom meseca novembra se bo v Sloveniji in zlasti v Mariboru zvrstilo več prireditve, posvečenih letošnji 50-letnici bojev za severno mejo. Osrednja proslava v Mariboru je določena za 24. november, poleg tega pa pripravljajo spominske prireditve tudi v raznih drugih občinah severne Slovenije. Muzej NOV v Mariboru pripravlja za to priložnost tudi posebno razstavo, izpod peresa dr. Maksa Snuderla pa bo izšla knjiga „Naše meje“, ki bo zgodovinsko pojasnjevala dogodke v letih 1918 in 1919.

Uspešna turistična bilanca

V prvih devetih mesecih tega leta so na slovenski obali Jadrana naštel skupaj 214 tisoč 600 turistov, med katerimi je bilo blizu 86.000 domačinov; v istem obdobju so v teh krajih zabeležili nekaj več kot 1 milijon 16.000 nočin. V primerjavi z istim obdobjem lanskega leta se je število gostov letos povečalo za 7 odstotkov, medtem ko je število nočin naraslo za 4 odstotke.

Sadna drevesca vseh vrst — češpljina in slivna po močno znižanih cenah — jagodičje in vinske trte oddaja drevesnica

MARKO POLZER
p. d. Lazar pri Št. Vidu v Podjuni.

PEČI

NA DRYA
PREMOG
OLJE
V NAJVEČJI IZBIRI

Podjanski trgovski CENTER
bratje RUTAR & Co

Dobrota ves-Eberndorf

RADIO PROGRAM

1. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.15, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 6.00 Pozdrav — 6.40 Jutranja opazovanja — 6.45 Vesele melodije — 7.10 Včeraj zvečer v svetu — 7.20 Jutranja telovadba — 8.45 Dobrodošli z novicami — 9.00 Za prijatelje glasbe — 10.05 Magazin ob desetih — 11.00 Roman v nadaljevu — 11.15 Opoldanski koncert — 13.00 Operni koncert — 13.45 Gospodarska poročila — 14.00 Slavni orkestri, slavni dirigenti — 15.00 Več uka, več znanja — 15.45 Koncertna ura — 16.30 Majhne dragocenosti — 17.10 Kulturna poročila — 17.30 Mladinska redakcija — 18.00 Večerni koncert — 18.55 Dones zvečer boste videli in slišali.

Sobota, 2. 11.: 7.30 Jutranja glasba — 10.05 In memoriam — 11.20 Opoldanski koncert — 13.00 Za prijatelje stare glasbe — 13.45 Viže o ljubezni in smrti — 15.00 Majstrska dela 20. stoletja — 16.30 V žarišču — 17.10 Ex libris — 19.45 Humbergov kaledon — 21.50 Zborovski koncert — 23.10 O življenju in smrti.

Nedelja, 3. 11.: 6.05 Vesele melodije — 8.05 Teden dni svetovnih dogodkov — 9.10 Satirična oddaja — 11.00 Iz gledališča — 11.15 Orkestralni koncert — 13.30 Stališče — 13.45 Operni koncert — 15.00 Ljubite klasično — 16.30 Majhne dragocenosti — 17.05 Magazin znanosti — 18.00 Vesele melodije, veselo igranje — 19.10 Majstri tričetrtinskega takta — 20.00 „3. november 1918“, radijska igra — 22.50 Moderna pesem — 23.10 Glasba z Dunaja.

Ponedeljek, 4. 11.: 6.05 Odkrito povedano — 6.08 Agrarna politika — 6.13 Vesele melodije — 13.45 Avstrijska pripovedka — 17.10 Mednarodna radijska univerza — 17.30 Mladinska redakcija — 19.35 Na sledeh stare Avstrije — 20.00 Europakonzert — 21.00 Glasbeni fejtun — 21.30 Čas, v katerem živimo — 22.10 Znanje časa — 23.10 Sodobna glasba.

Torek, 5. 11.: 6.05 Preden oddate — 6.12 Vesele melodije — 13.45 „Prvi krog pekla“ — 17.10 Raziskovalci na obisku — 19.35 Pogled v znanstvene revije — 19.45 Ura pesmi — 20.00 Za in proti — 21.00 Prizor — 21.30 Klavirsko delo Franza Schuberta — 23.20 Eksperimentalna glasba.

Sreda, 6. 11.: 6.05 Odkrito povedano — 6.09 Vesele melodije — 13.45 Tuji pripovedniki — 17.10 Kvant, molekule, življenje — 17.30 Mladinska redakcija — 19.35 Življenje s knjigami — 20.00 Labod iz Pesara — 21.00 Diskusija o ameriških predsedniških volitvah — 23.10 Mednarodna tribuna skladateljev.

Četrtek, 7. 11.: 6.05 Preden oddate — 6.09 Oddaja delavske zbornice — 6.12 Vesele melodije — 13.45 Salomo, kralj pridigarjev — 17.10 Sergej Jesenin — 17.30 Raziskovalno delo visokih šol — 19.35 Kulturno-politične perspektive — 19.45 Sansoni — 20.00 Bodočnost od včeraj — 21.00 Sonatina — 21.15 V žarišču — 22.10 Srečanje v pogovoru — 22.30 Kraljica instrumentov — 23.10 Avstrijska glasba 20. stoletja.

Petek, 8. 11.: 6.09 Oddaja delavske zbornice — 6.13 Vesele melodije — 13.45 Vesela pripovedka — 17.10 Pomembni znanstveniki — 17.30 Mladinska redakcija — 19.35 Veliki nemški romani — 20.00 „Flavta smrti“, radijska igra — 21.15 Glasbene šarade — 22.10 „Paul Temple in zadeva Conrad“, kriminalna igra — 23.10 Glasba z Dunaja.

REGIONALNI PROGRAM

Poročila: 5.00, 5.50, 6.30 7.45, 10.00, 12.45, 17.00, 19.00, 20.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 5.00 Pozdrav — 5.40 Jutranja opazovanja — 5.45 Kmetijska oddaja — 6.05 Jutranja telovadba — 8.05 Zvečer jutranji pozdrav — 9.00 Šolska oddaja — 11.30 Kmetijska oddaja — 11.45 Za avtomobiliste — 12.00 Opoldanski zvonovi — 13.05 Objave — 14.00 Za ženo — 14.15 Slovenska oddaja — 15.30 Otroška ura — 16.00 Koncert po željah — 18.15 Odmev časa — 18.45 Sport — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda.

Sobota, 2. 11.: 5.05 Majhen koncert — 5.45 Kmetijska oddaja — 5.50 Obvestila za kmetijske delavce — 7.00 Jutranji koncert — 11.00 Srečno, dom in polje — 13.45 Viže o ljubezni in smrti — 15.00 Majstrska dela 20. stoletja — 16.30 V žarišču — 18.00 Za delovno ženo — 18.40 Koroški visokošolski tedni — 19.40 Vrt v Rebinju — 20.10 Smrt pomeni ločitev — 21.10 O lepi kraj, izbran si mrtvim — 22.25 Siva je dežela v turobni megli.

Nedelja, 3. 11.: 7.35 Mapa veselih not — 8.05 Kmetijska oddaja — 8.15 Kaj je novega — 9.00 Nedeljsko jutro brez skrbi — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.25 Glasbeni desert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Koncert po željah — 16.00 Otroška ura — 16.30 Dunajska glasba — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Majhen večerni koncert — 18.30 Koroški portret — 18.45 Pridite in zapojte — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Govori deželni glavar Sima — 20.10 „Pesnik in kmet“, opereta.

Ponedeljek, 4. 11.: 5.05 Godba na pihala — 9.30 Dom in šola — 11.00 Ljudska glasba — 13.05 Tedenski komentar — 13.45 Glasba po kosilu — 15.00 Pisemstvo domovine — 15.15 Koroški knjižni kotiček — 20.10 „Emilia Galotti“, drama — 21.30 Ljudska glasba sedov.

Torek, 5. 11.: 5.05 Začetek dneva s pihalno godbo — 8.15 Davčno pravo — 8.20 Prijubljene melodije — 9.30 Ljudske pesmi in plesi iz Vzhodne Prusije — 11.00 Mednarodne koračnice — 15.00 Komorna glasba — 15.45 Otroška telovadba — 18.00 Koroško visokošolsko pospeševanje — 19.15 Slišiš pesmico — 20.10 Orkestralni koncert — 21.30 Robert Stolz dirigira veliki orkester avstrijskega radia.

Sreda, 6. 11.: 5.05 Pihalna godba — 8.15 Prijubljene melodije — 9.45 Sveti luna in zvezde — 11.00 Godci, zaigrajte — 15.00 Simbolika pravljice — 15.15 Koroški avtorji: Dolores Vieser — 15.30 Glasba iz Slovenije in Koroške — 18.00 Kulturna prizma — 19.15 Na obisku pri koroških pihalnih godbah — 20.10 Avstrija je zvezna država — 20.55 Nogometna tekma škotska — Avstrija — 21.45 Za prijatelja planin.

Četrtek, 7. 11.: 5.05 Začetek dneva z godbo na pihala — 8.15 Prijubljene melodije — 9.30 Petje je naše

veselje — 11.00 Jesenski venček melodij — 15.00 Ura pesmi — 17.10 V dunajski koncertni kavarni — 18.00 Oddaja zbornice kmetijskih delavcev — 19.15 Veselo in zabavno — 20.10 Lovska ura — 21.00 Diletto musicale.

SLOVENSKE ODJAVE

Sobota, 2. 11.: 8.15 Rafko Dolhar: Podkloštrska bela roža, alpska legenda.

Nedelja, 3. 11.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 4. 11.: 14.15 Informacije — Žena, družina, dom — 18.00 Pokoncilski pogovor.

Torek, 5. 11.: 14.15 Informacije — Od tedna do tedna na Koroškem — Športni mozaik.

Sreda, 6. 11.: 14.15 Informacije — Za gospodarstvo — 60-letnica SPD „Zarja“ v Železni Kapli.

Četrtek, 7. 11.: 14.15 Informacije — Slovenski pregovori, reki in prilike v novi obleki.

Petek, 8. 11.: 14.15 Informacije — Za krmilom — Kulturna panorama.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 5.30 Svetujemo vam — 6.00 Napotki za turiste — 6.50 Danes za vas — 7.00 telesna vzgoja — 8.00 Pregled sporeda — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.00 Prireditve dneva in pregled sporeda — 13.10 Obvestila — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Komentarji — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti! doma in po svetu — 19.00 Lahko noč, otroci — 19.10 Obvestila — 19.15 Glasbene razglednice — 22.00 Pregled sporeda za naslednji dan — 23.05 Literarni nokturno.

Sobota, 2. 11.: 8.08 Glasbena matineja — 8.55 Radijska šola — 9.25 Čez travnike zelene — 9.50 Naš avto-stop — 12.10 Madžarski plesi — 12.40 Narodne pesmi in plesi iz južnih krajev — 14.05 Glasbena pravljica

TELEVIZIJA

AVSTRIJA

Sobota, 2. 11.: 17.00 Listamo v slikanici — 17.25 Sladkor iz puščave — 17.55 Kentucky Jones — 18.20 Od tedna do tedna — 18.40 Poročila — 18.45 Ples mrtvih — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Golob — 21.25 Šport — 21.55 Čas v sliki — 22.05 Usoda nune.

Nedelja, 3. 11.: 17.00 Za otroke — 17.25 Kontakt — 17.35 Srečanje v New Yorku — 18.00 Nedeljska pripovedka — 18.30 Mi: Vzhodna Tirolska — 19.00 Čas v sliki — 19.30 Šport — 20.15 Poslednji dnevi človeštva — 21.45 Avstrijski portret — 22.15 Vroče četrte ure — 22.30 Čas v sliki.

Ponedeljek, 4. 11.: 18.00 Francoščina — 18.25 Poročila — 18.30 Podoba Avstrije — 19.00 Francoski zakon — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Solo za ONCEL — 21.05 Poštni predal 7000 — 21.15 Avstro-Ogrska v svetovni vojni — 22.30 Čas v sliki.

Torek, 5. 11.: 18.00 Angleščina — 18.25 Poročila — 18.30 Iz kmetijstva — 19.00 Mathias Wieman pripoveduje — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Obzorja — 21.00 Film — 22.35 Peter Iljič Čajkovski — 23.00 Čas v sliki — 23.10 Predsedniške volitve v Ameriki.

Sreda, 6. 11.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Kruh in kri — 17.00 Pavliha v deželi Kitajcev — 17.35 Lassie — 18.00 Pri cvetličnem zdravniku — 18.25 Poročila — 18.30 Kultura aktualno — 19.00 Tammy — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Vaš nastop prosimo — 21.00 Na sredi polja v raj — 22.00 Čas v sliki.

Četrtek, 7. 11.: 10.00 Kaj lahko postanem — 11.00 Med sanjami in resničnostjo — 12.00 Komentar k dogodkom — 18.00 Italijanščina — 18.25 Poročila — 18.30 Šport — 19.00 Decernat M — 19.45 Čas v sliki — 20.15 „Zadeva Hau“ — 21.45 Čas v sliki — 21.55 Mah na kamenju.

Petek, 8. 11.: 10.00 Na obisku pri Aleksandru Hole-nia — 10.30 Resen kalendar — 11.00 77-Sunset-Strip — 11.45 Obzorja — 18.00 Francoščina — 18.25 Poročila — 18.30 Podoba Avstrije — 18.50 Gotovo vas bo zanimalo — 19.00 Skok iz oblakov — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Brigitte-Bardot-Show — 21.10 Časovni dogodki — 22.10 Čas v sliki — 22.20 Glasba pred polnočjo.

JUGOSLAVIJA

Sobota, 2. 11.: 9.35 Šolska oddaja — 18.15 Poročila — 18.20 Robin Hood — 19.20 Nogomet v preteklosti — 20.00 Dnevnik — 20.35 Maksim naših dni, humoristična oddaja — 21.35 Malo za res, malo za šalo — 22.00 Serijski film — 23.10 Poročila.

Nedelja, 3. 11.: 9.10 Oddaja za madžarsko manjšino — 9.30 Dobro nedeljo voščimo — 10.00 Kmetijska oddaja — 10.45 Filmska matineja — 12.00 Nedeljska konferenca — 18.10 Narodno zabavno glasba — 19.05 Serijski film — 20.00 Dnevnik — 20.50 Zabavno glasbena oddaja — 21.50 Športni pregled — 22.20 Dnevnik.

Ponedeljek, 4. 11.: 9.35 Šolska oddaja — 10.30 Ruščina — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 15.40 Ruščina — 16.10 Angleščina — 16.45 Oddaja za madžarsko manjšino — 17.00 Poročila — 17.05 Oddaja za otroke — 17.30 Poljudno znanstveni film — 17.55 Po Sloveniji — 18.25 Slovenščina — 18.50 Reportaža — 19.20 Vokalno instrumentalni solisti — 20.00 Dnevnik — 20.35 Ivan Tavčar: 4000, drama — 21.55 Veliki mojstri: Peter Iljič Čajkovski — 22.25 Šahovski komentar — 22.40 Poročila.

Torek, 5. 11.: 9.35 Šolska oddaja — 10.35 Angleščina — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 15.40 Angleščina — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 16.40 Francoščina — 17.55 Risanke — 18.10 Oddaja za italijansko manjšino — 18.35 Filmski mozaik — 19.05 Svet na zaslonu — 20.00 Dnevnik — 20.40 Celovečerni film.

Sreda, 6. 11.: 9.35 Šolska oddaja — 17.05 Oddaja za madžarsko manjšino — 17.20 Poročila — 17.25 Oddaja za otroke — 18.00 Pisani trak — 18.20 Oddaja za otroke — 19.05 Zabavno glasbena oddaja — 19.45 Prospekt — 20.00 Dnevnik — 20.35 Partizanski kviz — 22.35 Serijski film — 22.35 Poročila.

Četrtek, 7. 11.: 9.35 Šolska oddaja — 10.30 Nemščina — 11.00 Angleščina — 14.45 Šolska oddaja — 15.40 Nemščina — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 17.10 Poročila — 17.15 Uganke — 17.30 Pionirski dnevnik — 18.00 Po Sloveniji — 18.20 V narodnem ritmu — 18.45 Po sledeh napredka — 19.05 Dekleta in fantje — 20.00 Dnevnik — 20.35 Saga o Forsythih — 21.25 Kulturne diagonale — 22.25 Poročila.

Petek, 8. 11.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 11.30 Francoščina — 14.45 Šolska oddaja — 17.50 Mladinski film — 18.20 Mi mladi — 19.05 Človek, znanost in proizvodnja — 19.30 Ekonomska šola — 20.00 Dnevnik — 20.50 Celovečerni film.

Kmetje — pozor!

Kmečka gospodarska zadruga v Globasnici naznanja, da prevzame vsako površino žetve ter vsako količino sušenja koruze po najugodnejši ceni. Koruzo bo zadruga tudi okupovala.

Sporočilo velja vsem članom in vsem, ki se zanimajo za naš strojni krožek!

Informacije ter navodila daje dnevno poslovođa v Globasnici, telefon 0-42-36 23-1-04 ali pa 23-1-05.

— 14.25 V vedrem ritmu — 15.40 Naš podlistek — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Poje moški zbor iz Domžal — 18.50 S knjižnega trga — 19.15 Ljubljanski jazz ansambel — 20.00 Sobotni zabavni mozaik — 20.30 Zabavna radijska igra — 21.30 Iz fonoteke radia Koper — 22.15 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 3. 11.: 6.00 Dobro jutro — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 8.41 Skladbe za mladino — 9.05 Kranj vabi Belo Krajino — 10.05 Še pomnite, tovariši — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.45 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.15 Vedri zvoki — 13.30 Nedeljska reportaža — 13.50 Zabavna glasba — 14.30 Humoreska tedna — 15.05 Nedeljsko športno popoldne — 17.30 Radijska igra — 18.47 Drobne skladbe Sergeja Rahmaninova — 20.00 Zabavno-glasbena oddaja — 22.15 Serenadni večer — 23.15 Plesna glasba.

Ponedeljek, 4. 11.: 8.08 Glasbena matineja — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.10 Cicibanov svet — 9.30 Paleta zvokov — 12.10 Pianist Svjetoslav Richter — 12.40 Koncert pihalnih orkestrrov — 14.05 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 14.35 Voščila — 15.00 Dogodki in odmevi — 15.40 Akademski pevski zbor iz Ljubljane — 17.05 Iz opere „Tosca“ — 18.35 Mladinska oddaja — 19.15 Vokalno instrumentalna skupina „Bele vrane“ — 20.00 Koncert orkestra Slovenske filharmonije — 22.15 Za ljubitelje jazza 23.15 Lahko noč s pevci zabavne glasbe.

Torek, 5. 11.: 8.08 Operna matineja — 8.55 Radijska šola — 9.25 Zabavna glasba — 12.10 Poje basist Zdravko Kovač — 12.40 Slovenske narodne pesmi — 14.05 Glasbena udeleževanja mladim — 14.25 Popoldanski koncert lahke glasbe — 15.45 Jezikovni pogovori — 17.05 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 18.15 V terek nasvidenje — 18.45 Narava in človek — 19.15 Poje Melka Štok — 20.00 Radijska igra — 21.15 Deset melodij, deset pevcov — 22.15 Jugoslovanska glasba — 23.15 Plesni orkestri in ansambli RTV Ljubljana, Beograd in Zagreb.

Sreda, 6. 11.: 8.08 Skladbe Čajkovskega — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.10 Iz glasbenih šol — 9.45 Koroške narodne — 12.10 V domačem slogu — 12.40 Od vasi do vasi — 14.05 Koncert za odhiti — 14.35 Voščila — 15.40 Naš podlistek — 17.05 Mladina sebi in vam — 18.15 Naši umetniki izvajajo pesmi Huga Wolfa — 18.40 Naš razgovor — 20.00 Ti in opera — 22.15 S festivalov jazza — 23.15 Lahko noč z jugoslovanskimi pevci zabavne glasbe.

Četrtek, 7. 11.: 8.08 Operna matineja z našimi pevci — 8.55 Radijska šola — 9.25 Iz zakladnice resne glasbe — 12.10 Iz opere „Deseti brat“ — 12.40 Pihalni orkestri na koncertnem odru — 14.05 Mladina poje — 14.25 Iz operete „Začarani grad“ — 14.20 Mehurčki — Violinist Rok Klopčič — 17.05 Simfonični koncert — 18.15 Iz naših studiov — 18.45 Kulturni globus — 19.15 Poje Edvin Fliser — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 22.15 Pri makedonskih skladateljih — 23.15 Nočni vrtljak zabavnih zvokov.

Petek, 8. 11.: 8.08 Skladbe Jakoba Ježa — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Naši ansambli in vokalni solisti zabavne glasbe — 12.10 Skladbe Maksa Ungerja — 12.40 Čez polja in potoke — 14.05 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 14.35 Voščila — 15.45 Turistična oddaja — 17.05 Človek in zdravje — 17.15 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Glasbeni razgledi po zabavnih glasbi — 18.40 Na mednarodnih križpotjih — 19.15 Poje Lidija Kodrič — 20.00 Koncert zboru Moravskih učiteljev — 20.30 Pogovori o glasbi — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakah — 22.15 Iz sodobne glasbene literature — 23.15 Lahko noč s priljubljenimi pevci zabavne glasbe.